

Maja ŠUNJIĆ
Obala 1 br. 23/1, Vela Luka
maja.sunjic11@gmail.com

UDK: 026/027(091)
Izvorni znanstveni rad
Original scientific paper
Primljeno: 20. listopada 2021.

KNJIŽNICA ARNERI U 19. STOLJEĆU¹

SAŽETAK

U radu se analizira korčulanska knjižnica Arneri prema inventaru sastavljenom tijekom 1860/70. Knjižnica je sadržavala 469 djela u 578 svezaka. Bibliografsko istraživanje i sadržajno označavanje (prema području i predmetu), uz korištenje drugih arhivskih izvora i literature, pokazali su da knjižnica Arneri predstavlja važnu kariku u višestoljetnom lancu privatnih knjižnica grada Korčule. Najranija izdanja tiskana su u prvoj polovici 16. stoljeća, kada se vjerojatno mogu datirati njeni počeci, a kontinuirano je izgrađivana kroz naredna stoljeća. Krajem 18. i početkom 19. stoljeća vjerojatno predstavlja najveću korčulansku privatnu knjižnicu. U regionalnom kontekstu je u redu srednje velikih knjižnica. U raznovrsnom fondu, koji odražava potrebe i ukuse niza ličnosti iz roda Arneri, prevladavaju književnost, pravo, religija, povijest, a njezina specifičnost je bogata zbirka pravnih djela. Knjižnicom apsolutno dominira talijanski jezik te djela i izdanja 18. stoljeća tiskana u Veneciji. Građa je prvenstveno usmjerena na Italiju te Dubrovnik i Korčulu.

KLJUČNE RIJEČI: *knjižnice, privatne knjižnice, Arneri, Korčula, 19. stoljeće*

¹ Ovaj rad donosi dio rezultata istraživanja provedenog za diplomski rad *Privatne knjižnice otoka Korčule u prvoj polovici 19. stoljeća: knjižnice Arneri i Franulović* na Odsjeku za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu 2021. godine. Na pomoći i podršci u istraživanju veliko hvala ide Maru Grbiću iz Zagreba i Tonku Barčotu iz Arhivskog sabirnog centra u Žrnovu bez čijeg bi velikog angažmana ovaj rad ostao samo puki opis knjiga. Zahvaljujem se Mariji Hajdić, Sani Sardelić i Mihovilu Depolu što su mi omogućili fotografiranje diplome Jerolima Arnerija i ormara iz obitelji Boschi u Gradskom muzeju u Korčuli.

Knjižnice u obiteljskom okružju

Najstarije poznate knjižnice na otoku Korčuli izrasle su iz crkvenog i obiteljskog (plemičkog) miljea na zalasku kasnog srednjeg vijeka. Takav okvir nastanka ne čudi jer svećenstvo i plemstvo u Dalmaciji tradicionalno predstavljaju dva sloja sa značajnim društvenim utjecajem kojeg će zadržati i u narednim stoljećima, a svakako i u prvoj polovici 19. stoljeća koje je u fokusu ovog rada (Vranješ-Šoljan 2021: 61- 62).

Podaci o knjižnicama za ranija razdoblja ne postoje, no iznimno važni dokazi hrvatske pismenosti i slavenskog prava na latinskom jeziku korčulanske provenijencije poput *Korčulanskog kodeksa* iz 12. stoljeća i *Statuta grada i otoka Korčule* s početka 13. stoljeća svakako govore da i prije 14. stoljeća postoji stvaralačko okružje u kojem knjiga i pismenost nisu bile nepoznanica (Filippi 2019: 10, 14 – 15). Najstarijom knjižnicom se smatra knjižnica franjevačkog samostana na Badiji koja se počela izgrađivati u vrijeme osnutka samostana krajem 14. stoljeća (Gjivoje 1969: 229). Vjerojatno se u približno isto vrijeme mogu datirati i počeci opatske (tj. biskupske/kaptolske) knjižnice u Korčuli. Iako se knjižnica spominje tek u 16. stoljeću (Ibid.), sasvim je izgledno da se počela stvarati nakon osnutka biskupije 1300. godine. Ta je knjižnica u drugoj polovici 17. stoljeća imala 233 sveska knjiga i spisa, a sredinom 20. stoljeća preko 4000 (Bojović 1980: 35; Gjivoje 1969: 229).

Plemstvo se na otoku Korčuli formira iz uglednijih domaćih obitelji u 14. stoljeću (Foretić 1940: 246). Iako je temelj njihovih prihoda bila poljoprivreda, obrazovanje administrativne i crkvene funkcije koje su obnašali njihovi članovi bili su im poticaj u nabavi knjiga i stvaranju obiteljskih knjižnica. Najpoznatija je privatna knjižnica obitelji Žilković iz Korčule iz 15. stoljeća. Njezin inventar je zabilježen u 16. i 18. stoljeću, nakon čega je rasformirana (Kapor 1966: 97, 99 – 100; Fazinić 2004: 87).² Ta je knjižnica već sredinom 16. stoljeća brojala 296 djela u 235 svezaka. Svojim su sadržajem pokrivala teme iz kanonskog prava, teologije, povijesti, geografije, filozofije, književnosti i agronomije, s velikim brojem djela antičkih pisaca. Ključna osoba u izgradnji ove knjižnice je prepozit Ludovik Žilković (oko 1460. – oko 1555.) (Kapor 1966: 98 – 102). Nažalost, popis iz 18. stoljeća sadrži tek 24 knjige, iz čega

² Dio knjižnice Žilković je darom posljednjeg nositelja prezimena Frane Zilia pripao obitelji Španić. A. Kapor navodi da postoji vjerojatnost da je manji broj knjiga iz biblioteke Žilković dospio u knjižnicu Kapor dok A. Fazinić sa sigurnošću konstatira da je dio knjižnice Žilković u posjedu knjižnice Kapor.

nije moguće zaključiti što se dogodilo s ostalim knjigama (Ibid: 104). Ostale uglednije plemićke i građanske obitelji u Korčuli također su tijekom narednih stoljeća počele stvarati svoje knjižnice: Arneri, Kapor, Boschi, Giunio, Mirošević, Španić (Fazinić 2004: 87 – 88; Kapor 1966: 104). I manje poznati stanovnici Korčule i njezine okolice su imali po koju knjigu. U drugoj polovici 17. stoljeća između deset i dvadeset knjiga u svojim su kućama imali izvjesni Luka, Antun Dominikov i Antun Pomenić (Bojović 1980: 35). Posjedovanje knjiga bez sumnje je postala stvar prestiža. Knjige iz starijih knjižnica i antikne knjige s vremenom dobivaju nove vlasnike. Nabava dokumenata te starih rukopisnih i tiskanih knjiga osobito je naglašena u izgradnji knjižnice Kapor u prvoj polovici 19. stoljeća. Ta je knjižnica u drugoj polovici 20. stoljeća imala 2000 knjiga među kojima se ističe rukopis Korčulanskog statuta iz 15. stoljeća (Fazinić 2004: 87 – 88).

Rod Arneri i njihova knjižnica

Arnerijevi su jedna od najutjecajnijih plemićkih obitelji u Korčuli. Podrijetlo im se (vjerojatno kao dio legende, op. M.Š.) vezuje uz Bosnu. Rod Arneri se u Korčuli spominje od 14. stoljeća s Petrom Dobroslavicom koji umire 1395. godine te se nastavlja pod prezimenom Perusović i Piruzović (lat. Petri) kojeg su nosili njegov sin Ivan I. i unuk Vlaho I. U 15. stoljeću mijenjaju prezime u Arneri prema Arneru/Arniru, sinu Vlaha Piruzovića. Gradsko korčulansko plemstvo imaju od 14. stoljeća, a hvarsko od 16. stoljeća, no uspostavom austrijske uprave nisu dobili plemićki status. Temelj obiteljskog poslovanja činile su poljoprivreda te trgovina žitom i sirom. Imali su posjede u Blatu, Smokvici i Čari gdje su im zemlju (loza i žito) obrađivali koloni (Arneri 2021). Tijekom tog dugačkog razdoblja, a osobito u 19. i početkom 20. stoljeća Arnerijevi su imali snažan utjecaj u javnom, kulturnom i političkom životu Korčule. Obrazovali su se u Italiji i obnašali mnoge javne, političke, vojne i crkvene funkcije od samih početaka do prve četvrtine 20. stoljeća. Dobroslav, sin Ivana I. Piruzovića bio je korčulanski knez, a Junije Piruzović (15. stoljeće) korčulanski arhiđakon i kanonik. Jakov II. Arneri (†1589.), doktor kanonskog i građanskog prava, bio je govornik korčulanske općine u Veneciji. Jakov IV. Arneri (1619. – 1695.) je obnašao istaknute vojne i administrativne funkcije u službi mletačkih providura u Dalmaciji. Jakov V. Arneri (1706. – 1754.) je bio kanonik korčulanske stolne crkve i glavni propovjednik na talijanskom

i hrvatskom jeziku po stolnim crkvama u Dalmaciji. Sastavljao je prijepise djela dubrovačkih i korčulanskih pisaca (Bašica & Curić 2009: 2 – 7). Jakov VI. Arneri (1743. – 1819.) je pisao pjesme na talijanskom i latinskom jeziku. Njegov sin Jerolim (Jerko) II. Arneri (1786. – 1858.) je bio odvjetnik i načelnik korčulanske općine te pisac i poznavatelj lokalne povijesti. Najpoznatija ličnost 19. stoljeća iz roda Arneri je Rafo IV. (1837. – 1899.) koji je po zanimanju bio notar, jedan od važnijih političara u Dalmaciji, istaknuti narodnjak, a kasnije i pravaš. Bio je prvi narodnjački načelnik u Korčuli te jedan od osnivača i prvi predsjednik Narodne slavjanske čitaonice (Ibid.)

Palača Arneri u Korčuli zauzima reprezentativan položaj u urbanom prostoru Korčule, između središnjeg gradskog trga i zapadnog ulaza u grad (Slika 1). Palača zapravo predstavlja sklop građevina koji se između 15. i 17. stoljeća proširivao i prolazio kroz složene rekonstrukcije (Hajdić 2015: 211 – 226). Ta je konstruktivna i stilska slojevitost palače poništena obnovom 1980-ih, pa se u svom današnjem izgledu doima kao kamena ljuštura ispunjena betonom, te predstavlja žalostan primjer rekonstrukcije jednog od najvećih stambenih kompleksa u povijesnoj cjelini Korčule.

Sudbinu palače na neki je način slijedila i njezina knjižnica. Od prostora u „antisali“ palače Arneri s vremenom je premješšana na manje vidljiva mjesta, da bi u posljednjoj fazi svoga života u Korčuli završila u vlažnoj konobi s cisternom gdje je najmanje smetala (Vidan [2018]: 1 – 2). Knjižnicu je većim dijelom 1986. godine otkupila Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (dalje u tekstu NSK). Preuzeto je oko 1370 svezaka knjiga, od čega je do 2021. godine samo 110 jedinica knjižne građe integrirano u fond i pohranjeno u Zbirci rukopisa i starih knjiga NSK (Galić Bešker 2021). Građa je bila u izrazito lošem stanju – prema napomenama u kataložnim zapisima obrađenih jedinica jako crvotočna i oštećena od vlage – zbog čega preostale knjige još uvijek nisu ušle u fond, a pitanje je hoće li za pojedine primjerke to uopće biti moguće (Ibid.).

Obzirom na njezin značaj, osvrta na knjižnicu Arneri u literaturi nisu brojni i prilično su šturi. M. Gjivoje je samo spominje u nizu knjižnica uglednih obitelji (Gjivoje 1969: 229). U svojoj opsežnoj monografiji o Petru Kanaveliću Zlata Bojović (1980: 35) donosi podatak da su 1665. Arnerijevi u kući imali košaru punu knjiga, njih 102 i sanduk pun spisa, a inventar kuće s knjigama detaljnije prikazuje N. Bezić-Božanić (1998: 184 – 187). A. Fazinić (2004: 88) navodi da je u 20. stoljeću knjižnica u svom sastavu imala 500

knjiga, mahom pravne tematike, ali i drugih struka, ističući knjige 16. stoljeća. G. Vidan u svom članku ([2018]: 1 – 6) iznosi okolnosti koje su prethodile dolasku stručnih službi NSK i njenom odvoženju u Zagreb. Treba napomenuti da je i nakon prijevoza knjiga u NSK, manji broj knjiga, uglavnom iz 19. i 20. stoljeća ostao u podrumu, koji je konačno ispražnjen tek u jesen 1990. Dio tih knjiga je posredstvom Mara i Frane Grbić doniran NSK-u. Desetak knjiga su Grbići zadržali za sebe (kazivanje M. G. 2021). Određeni broj knjiga je ostao u posjedu članova obitelji Arneri izvan Korčule (Vidan [2018]: 2). Izjave sudionika tih događaja upućuju da su krajem 20. stoljeća knjige sustavno potkradene iz podruma jer su se pojavljivale u prodaji po gradu (Kazivanje M. G. 2021; Vidan [2018]: 2).

Početna pretpostavka je da knjižnica Arneri sadrži mahom djela pravne tematike, s najranijim izdanjima iz 16. stoljeća, koja su se s vremenom nadopunjavala. Takav sastav knjižnice bi odgovarao profilu najistaknutijih članova ovog roda, a u literaturi se ističe kao njeno glavno obilježje (Fazinić 2004: 87–88). Ovaj rad ima za cilj ispitati navedene hipoteze te prikazati povijest nastanka, proces izgradnje i strukturu knjižnice, tj. područja i teme koje građa pokriva, povezati ih s funkcijama, ukusom i životom njihovih vlasnika, kao i s povijesno-administrativnom, geografskom i ekonomskom situacijom na otoku Korčuli, te dati inicijalnu valorizaciju u lokalnom i regionalnom kontekstu. Regionalni kontekst je relevantan za promatranje budući da privatne knjižnice na prostoru Dalmacije (uključujući Dubrovnik) i kontinentalne Hrvatske prije 19. stoljeća imaju vrlo malo dodirnih točaka (Stipčević 2005: 363). Dalmatinski prostor, osobito onaj obalni i otočni, u prvoj polovici 19. stoljeća je još uvijek snažno obilježen višestoljetnom mletačkom upravom. Okončavanje mletačke vlasti 1797. donijelo je niz društvenih i političkih promjena, a vojni događaji na početku 19. stoljeća učinili su situaciju još turbulentnijom. U vrlo kratkom razdoblju između 1797. i 1815. na Korčuli su se izmijenile Prva austrijska uprava, te francuska, ruska i engleska vlast. Godine 1815. zajedno s ostatkom Dalmacije ulazi u sastav Habsburške Monarhije pod čijom će upravom ostati sve do 1918. (Vranješ-Šoljan 2021: 12 – 16; Gjivoje 1969: 51 – 52). Tek će se pod djelovanjem preporodnog pokreta i stvaranjem jedinstvenog hrvatskog jezika stvoriti uvjeti i pobuditi interes za pisce iz drugih krajeva (Stipčević 2005: 363).

Popis knjižnice Arneri iz 1860/70-ih

Ovaj rad se temelji na inventaru knjižnice Arneri sastavljenom tijekom 1860/70-ih iz obiteljskog fonda Arneri, koji se čuva u Državnom arhivu u Dubrovniku (Arhivski sabirni centar Korčula-Lastovo).³ Inventar do sada nije objavljivan. Popis je naslovljen *Elenco dei libri della famiglia Arneri in Curzola che per due terze parti appartenevano al decesso signor Girolamo Arneri qm. Giacomo* (Popis knjiga obitelji Arneri u Korčuli čije su dvije trećine pripadale pok. Jerolimu Arneriju pok. Jakova) i nalazi se među privatnom dokumentacijom Rafa IV. Arnerija (1837. – 1899.) (Slika 2). Na samom popisu ne nalazi se njegov potpis, iako bi rukopis, ako ga se uspoređuje s njegovim dnevnikom,⁴ mogao odgovarati.

U Sumarnom inventaru obiteljskog fonda Arneri popis je datiran širokim vremenskim razdobljem od 1863. do 1878. (Bašica & Curić 2009: 92). Nije zahvalno procjenjivati je li za sastavljanje zaista trebalo petnaest godina, no popis je sigurno nastao unutar toga razdoblja. Na dataciju u treću četvrtinu 19. stoljeća upućuju i rezultati ovog istraživanja budući da je najmlađa knjiga s popisa, *Trattato del diritto mercantile* autora Antonija Giuseppea Dalluschecka, tiskana 1855. godine, kao i činjenica da je prijašnji vlasnik većeg dijela knjižnice Jerko Arneri (*1786.) preminuo 1858. godine. Ostavina pok. Jerka Arnerija nije sačuvana, a knjižnicu je nakon njegove smrti vjerojatno naslijedio Rafo IV., sin njegovog bratića Vlaha IV. No popis knjiga obitelji Arneri nije napravljen za potrebe ostavinske rasprave jer uključuje i knjige koje nisu bile vlasništvo Jerka Arnerija. Motiv ili razlog zbog kojeg su knjige popisane nije moguće odgonetnuti. Na 23 stranice popisa zabilježena su 472 naslova za koje je autor popisa predvidio tablicu s tekućim brojem, naslovom djela i imenom autora te tiskarom i godinom tiska, brojem svezaka, procjenom vrijednosti (u fiorinima i/ili soldima) te bilješkom u kojoj se po potrebi unosi da je knjiga u lošem stanju (*imperfetto*) ili da je riječ o rukopisu (*manoscritto*). Za manji broj djela naknadno je plavom bojom dodavano mjesto i/ili godina izdanja. Međutim, popisujući knjige autor je napustio izvornu zamisao, te za sva djela donosi nepotpun i krajnje reduciran naslov, ponekad i sasvim općenit, iz kojeg je gotovo nemoguće pouzdano odrediti o kojem se djelu radi. Ime autora ne

³ HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri. Rafo IV., 3.26.1. Privatna dokumentacija Rafa IV. Popis knjiga, kutija 207.

⁴ HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri. Rafo IV., 3.26.1., Autobiografske bilješke Rafa IV Arnerija - autobiografske bilješke od 22.02.1837.- 4. 04.1875. fascikal I, kutija 203.

bilježi uvijek, a podatak o tiskaru i godini izdanja izostaje kod najvećeg broja zabilježenih djela. Stoga je kao pomoć u radu korišten strojno pisani *Popis Biblioteke Arneri u Korčuli* sa znatno potpunijim bibliografskim podacima (Slika 3). Popis je 1960-ih sastavio dr. Rafo Arneri iz Zagreba.⁵ Usporedba s ovim popisom omogućila je identificiranje ne samo velikog broja djela, nego i podataka o tisku što je bio važan preduvjet u rekonstrukciji procesa izgradnje knjižnice. No sva djela s popisa nisu pronađena u *Popisu Biblioteke Arneri*.

U daljnjem radu napravljeno je bibliografsko istraživanje kako bi se dobili što je moguće točniji bibliografski podaci s ciljem praćenja izgradnje knjižnice. Bibliografski opis obuhvaća podatke o odgovornosti (ime i prezime autora te prevoditelja), naslov djela, te podatke o izdanju i tisku.⁶ Treba istaknuti da su u samim počecima tiskarstva uloge izdavača i tiskara bile povezane te su tiskari često bili i izdavači. S vremenom se njihove uloge odvajaju i specijaliziraju (Hebrang Grgić 2018: 81, 84, 95 – 96). Stoga je podatke o mjestu i godini tiska, odnosno tiskaru zapravo teško razdvojiti od podataka o mjestu i godini izdavanja te izdavaču.

Budući da je najveći broj knjiga tiskan u Italiji, uglavnom je korišten mrežni katalog talijanske knjižničarske službe (OPAC SBN).⁷ Za djela iz knjižnice Arneri koja su obrađena u NSK preuzimani su podaci za te jedinice građe. Povremeno su korišteni drugi mrežni katalogi i digitalne knjižnice što je bilo od velike pomoći ne samo u identificiranju djela nego i pri određivanju područja, odnosno predmeta djela. Taj segment istraživanja je vrlo značajan jer je osnovni cilj ovog rada bio odrediti strukturu knjižnice. U određivanju područja, a dijelom i predmetne analize, primjenjivana je Univerzalna decimalna klasifikacija.

Budući da istraživanje knjižnice nije rađeno *de visu* nego prema popisu, korekcije inicijalnog popisa su minimalne i napravljene su u četiri slučaja za koja je ustanovljeno da su pojedini svesci (knjige) istog izdanja razdvojeni i zasebno uneseni na popis te u jednom slučaju kada su dva različita tiskana djela na popisu spojena pod istim brojem. Stoga je konačni korigirani broj djela 469. Taj broj, kao i broj od 578 svezaka koje autor Popisa knjiga obitelji Arneri

⁵ HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri, 3.31 Popis Biblioteke Arneri iz Korčule, kutija 218 c.; Gabrijela Vidan u svom radu ([2018]: 2) navodi da su popis sastavili Jela i dr. Rafo Arneri između 1963. i 1970. godine, no na naslovnom listu popisa potpisan je samo dr. Rafo Arneri.

⁶ Budući da nije riječ o obradi građe nego inventara, nije bilo moguće unijeti sve podatke prema ISBD-u. Isto tako, pri zapisivanju podataka nije korišten redosljed niti interpunkcija za kataložni opis stare omedene građe (ISBD (A)). Kako je već napomenuto, podaci su isključivo preuzimani s mrežnih kataloga.

⁷ URL: <https://opac.sbn.it>.

sumarno iskazuje, treba smatrati okvirnim, osobito stoga što su polovicom 19. stoljeća sastavni dio knjižnice bili rukopisne knjige i dokumenti. Takvi svesci ponekad su sadržavali više djela. Oni su tijekom 20. stoljeća izdvojeni iz sastava knjižnice, te se ne nalaze na *Popisu Biblioteke Arneri u Korčuli* iz 1960-ih. Jedan dio rukopisa je otkupljen zajedno s Arhivom Arneri 1967./1968., što je pokazala i usporedba sa Sumarnim inventarom obiteljskog fonda Arneri provedena tijekom ovog istraživanja, dok sudbina ostalih djela nije poznata.

Manji broj djela s popisa (4,33 %) uopće nije identificiran, dok za 13,28 % djela bibliografsko istraživanje nije dalo rezultate ili nije bilo dovoljno elemenata za njegovo provođenje. No u većini slučajeva gdje bibliografski podaci uopće nisu poznati, naslov djela (u obliku u kojem je zapisano na popisu) ipak je bio dovoljno informativan da omogući određivanje područja i predmeta djela. Mahom je riječ o zakonima ili djelima pravnog karaktera čiji je naslov zabilježen previše općenito, gotovo kao predmet djela (na primjer: „Codice civile austriaco“,⁸ „Codice penale universale austriaco“, „Manuale del Possesso e dalle azioni possessorie con 28 moduli“). U pojedinim slučajevima čak ni vrlo detaljni podaci nisu omogućili identificiranje izdanja („Le legge di Cambio per tutta la mon. austr. del 25 Gen. 1850 illustrato dal d. J. N. Berger avvocati in Vienna“). Iako zapis poput „Tragicomedia Illirica“ nije dostatan za određivanje autora i naslov djela, na temelju njega ipak se može odrediti područje (književnost, tj. hrvatska književnost), pa čak i književni rod te jezik na kojem je djelo pisano. U slučaju zapisa „M. Tulii Ciceronis pars II“ ostajemo uskraćeni za naziv konkretnog djela i podatke o tisku, no sasvim je jasno da djelo pripada korpusu rimske književnosti, a činjenica da su se u knjižnici držala djela antičkih autora svakako govori o klasičnom obrazovanju ili ukusu barem jednog od pripadnika obitelji Arneri.

Knjižnica ili knjižnice?

U 19. stoljeće Arnerijevi ulaze kao etablirana obitelj koja će tek dati najbolje od sebe. Za ovu temu od osobitog je interesa Jerolim (Jerko) II. Arneri (1786. – 1858.), sin Jakova VI. Na početku Popisa knjiga obitelji Arneri iz 1860/1870-ih upravo se on spominje kao bivši vlasnik dvije trećine navedenih knjiga. Budući da nije bio oženjen, pretpostavljam da je nakon njegove smrti 1858. njegove knjige, *de facto* knjižnicu, tijekom 1860-ih preuzeo Rafo IV.

⁸ Djela iz popisa koja nisu identificirana ili kojima nije identificiran točan naslov u radu se označavaju navodnicima.

Arneri (1837. – 1899.), sin Jerolimovog bratića Vlaha IV.

Navod iz naziva knjižnice, prema kojem su dvije trećine knjiga pripadale Jerku Arneriju pred nas postavlja vrlo jednostavno pitanje: kome je pripadala preostala trećina knjiga? To bi moglo značiti da su izvorno postajale dvije knjižnice Arnerijevih, koje su tek u drugoj polovici 19. st. objedinjene u jednu. Jedno od mogućih objašnjenja jest da je Rafo Arneri svoju osobnu knjižnicu pridružio onoj starijoj, Jerolimovoj. Pouzdanije dokaze za to je vrlo teško pronaći jer se ne zna ništa o fizičkom smještaju knjižnice niti o rasporedu stanovanja pojedinih nuklearnih obitelji roda Arneri na kraju 18. i početku 19. stoljeća. Prema podacima iz francuskanskog katastra tijekom prve polovice 19. st. Jerko Arneri pok. Jakova bio je upisan i kao vlasnik sviju nekretnina Arnerijevih. Riječ je o jednoj velikoj kući na jedan kat u Ulici Arneri i drugoj kući preko puta na dva kata s kojim je prva bila spojena mostom.⁹ To svakako sugerira da je u ekonomskom pogledu rod Arneri funkcionirao kao jedna cjelina, ali ne govori puno o organizaciji stanovanja. Nema sumnje da se knjižnica nasljeđivanjem prenijela na Jerka Arnerija, baš kao i nekretnine.

U ovom kontekstu treba spomenuti još barem dva elementa koja unose dodatnu sumnju u to što je knjižnica Arneri uopće podrazumijevala. U svežnju s bibliografskim bilješkama Vlaha IV. (*1792.), oca spomenutog narodnjaka Rafa IV. Arnerija, nalazi se vrlo rudimentaran popis knjiga i stolnog posuđa u ormarima, ispisan na četiri stranice (Slika 4).¹⁰ Rukopis ne odgovara onom Vlaha IV., a prema pojedinim autorima/djelima koji se navode sigurno je mlađi od polovice 19. stoljeća.¹¹ Na ovom popisu se nalaze djela i autori s analiziranog popisa knjiga obitelji Arneri iz 1860/70-ih, međutim ima i onih koja nisu na popisu, poput: Rousseaua, Voltairea, Gibbona, Sanazzara, Tassa, Machiavellija i dr. Nadalje, usporedba popisa knjiga obitelji Arneri iz 1860/70-ih s *Popisom Biblioteke Arneri u Korčuli* iz 1960-ih je pokazala da se na potonjem popisu nalaze knjige iz 16., 17. i 18. stoljeća kojih nema na analiziranom popisu iz 1860/70-ih.¹² Na primjer, amsterdamsko izdanje Rousseauove *Emile ili o odgoju* iz 1762. godine ili ženevsko *Julije ili Nove Heloize* iz 1783. zabilježeni su na *Popisu Biblioteke Arneri*. Najjednostavnija pretpostavka bi bila da su

⁹ HR-DAST-152. Arhiv mapa za Istru i Dalmaciju, Katastar Dalmacije, 262. Korčula (Curzola). Kotar Korčula I (Curzola). Originalni planovi iz 1836. godine i zapisnik čestica zgrada iz 1841. godine.

¹⁰ HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri. Vlaha IV. 3.25. Bibliografski zapisi (rukopis Vlaha IV Arnerija), 201. kutija.

¹¹ Datacija je određena temeljem usporedbe s *Popisom Biblioteke Arneri u Korčuli* iz 1960-ih.

¹² Neke od knjiga s *Popisa Biblioteke Arneri* iz 1960-ih se nalaze na popisu knjiga i stolnog posuđa iz druge polovice 19. stoljeća.

sve te knjige nabavljane tijekom posljednje četvrtine 19. stoljeća, no sumnja je opravdana osobito stoga što popis knjiga i stolnog posuđa nije preciznije datiran i postoji velika mogućnost da je stariji ili istovremen analiziranom popisu iz 1860/70-ih. Moguće je da su neke knjige zbog uvrštenja na crkveni popis zabranjenih knjiga bile „zatajene“ (npr. francuski enciklopedisti, Machiavelli), no na analiziranom popisu iz 1860/70-ih ima i drugih zabranjenih knjiga, pa se to čini malo vjerojatnim. Jesu li možda te knjige drugi članovi obitelji držali za sebe, u vlastitim sobama, pa iz toga razloga nisu obuhvaćene prilikom popisivanja knjiga tijekom 1860/70-ih, ali su kasnije „pridružene“?! Navedena problematika izlazi iz okvira ovog istraživanja jer je za nju potrebno sagledati cjelovit povijesni razvoj knjižnice i izvršiti detaljnije povijesno-arhivističko istraživanje.

Izvorni smještaj knjižnice i pokućstvo koje je služilo za pohranu može se donekle naslutiti na temelju arhivskih izvora. Šezdesetih godina 17. stoljeća palača Arneri je imala prizemlje, dvoranu, četiri sobe, blagovaonicu, kuhinju i spremu (Bezić-Božanić 1998: 177). U svečanoj dvorani ukrašenoj tapiserijama, bojanom kordovanskom kožom i slikama nema spomena knjigama. One su bile smještene na puno neuglednijem mjestu. Spomenute 102 „male“ i „velike“ knjige su se nalazile u velikoj košari od šiblja, pohranjenoj u spremu zajedno s još jednom košarom punom pređe, bakrenom posudom, starim drvenim škrinjama i škrinjicama u kojima se nalazilo malo kukuruza i badema (Ibid: 185). Knjige su se u to vrijeme obično pohranjivale u škrinjama, osobito prije početka intenzivnije upotrebe ormara u 17. i 18. stoljeću (Bezić-Božanić 1998: 178; Fazinić 2004: 75), pa možda ne treba čuditi što ni kod Arnerijevih nisu bile na vidljivom mjestu. U 18. stoljeću se javljaju namjenski ormari s policama i ostakljenim vratima poput onog kojeg je građanska obitelj Boschi krajem 18. stoljeća nabavila za svoju knjižnicu formiranu tijekom istog stoljeća (Fazinić 2004: 87 – 88) (Slika 5).¹³ Ormar za knjige se spominje i u popisu inventara dr. Nikole Kapora 1756. godine (Kapor 1976: 59). U gore spomenutom popisu knjiga i stolnog posuđa obitelji Arneri iz druge polovice 19. stoljeća knjižnica je podijeljena na dva dijela (libreria I. i II.).¹⁴ Kod svake „librarije“ se razlikuje dio „all'externo“ i „all'interno“, s po šest odvojaka (na popisu iskazanih numerički). Takav shematski pristup sugerira da je popisivanje rađeno prema

¹³ Ormar se čuva u Muzeju grada Korčule.

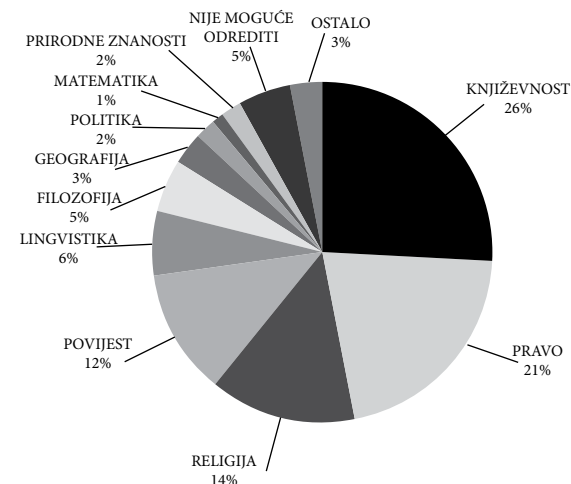
¹⁴ HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri. Vlaha IV. 3.25. Bibliografski zapisi (rukopis Vlaha IV Arnerija), kutija 201.

određenom prostornom rasporedu, vjerojatno u dva ormara s policama. Nema sumnje da su se tijekom 19. stoljeća knjige kod Arnerijevih izlagale pogledu gostiju, no nije poznato jesu li već tada zauzele reprezentativniju poziciju u „antisali“ gdje se nalaze u 20. stoljeću (Vidan [2018]: 1 – 2). Redoslijed kojim su knjige u popisu iz 1860/70-ih popisivane vjerojatno odgovara smještaju na policama, no u njemu se ne uočava neki konkretan princip raspoređivanja građe.

Što se sve nalazilo u knjižnici polovicom 19. stoljeća?

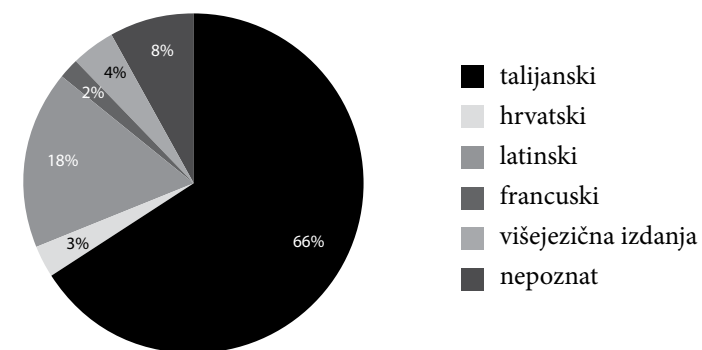
Pretpostavka o izvornoj razjedinjenosti knjižnice ne umanjuje njenu kompleksnost jer se u njoj ogledaju obrazovanje, funkcije, ukusi i interesi generacija Arnerijevih. U knjižnici Arneri se polovicom 19. stoljeća nalazilo 469 tiskanih i rukopisnih djela u 578 svezaka koliko ih je pobrojao autor popisa. Iz dosad obrađene građe u NSK može se zaključiti da se u pojedinim knjigoveškim svescima nalazi više bibliografskih svezaka. To potvrđuju i svesci s rukopisima u kojima se, prema opisu iz ovog popisa, ponekad nalazilo i po pet - šest različitih djela. Budući da se analiza temelji na popisu, a ne na uvidu u stvarne primjerke, najbolje se držati izvorne procjene autora popisa, ali kao pokazatelja najmanjeg mogućeg broja svezaka. Osim tiskanih djela u knjižnici je pobrojano 50 svezaka s rukopisima koji obuhvaćaju različita djela i dokumente. U knjižnici Arneri su najzastupljenija djela koja pripadaju književnosti, pravu, religiji, povijesti i lingvistici (mahom retorika), dok su sva ostala područja znatno manje prisutna (grafikon 1). Širok raspon tema susreće se i u knjižnici Marije Giorgi Bona u Dubrovniku. U njenom fondu, sastavljenom nakon smrti vlasnice 1839. godine, nalazilo se 265 knjiga u 749 svezaka (Stojan 1996: 75 – 88). No fondovi obiju knjižnica znatno su manji od knjižnice Dubrovčanina Ivana Bizara koja je u 19. stoljeću imala oko 2000 naslova i knjižnica trogirске obitelji Garanjin Fanfonja s oko 1600 naslova (Stipčević 2005: 356; Cega 1996: 136).¹⁵

¹⁵ Autorica F. Cega u radu ne datira precizno popis iz 19. stoljeća u kojem navodi 1600 knjiga.

Grafikon 1: Djela iz knjižnice Arneri prema područjima

Sukladno očekivanjima, knjižnicom apsolutno dominira talijanski jezik. Slijedi latinski sa 17 %, dok je na hrvatskom napisano tek 3 % djela. No, hrvatski je jezik bio zastupljen u najvećem broju višejezičnih izdanja, u kombinaciji s talijanskim i latinskim, pa je njegov stvarni udio oko 4,5 %. Tako mali broj djela na hrvatskom jeziku u usporedbi s većim brojem hrvatskih autora odgovara njihovoj stranoj jezičnoj opredijeljenosti u stvaralaštvu. Svega šest (moguće i sedam) knjiga je na francuskom. No zato je najveći broj knjiga, čak njih 25 prijevod s francuskog na talijanski. Slijede prijevodi s engleskog (sedam), latinskog (pet), a po dva su prijevodi s njemačkog, španjolskog i katalonskog na talijanski jezik.

Grafikon 2: Jezična struktura knjižnice Arneri

Ne samo da su se knjige čitale na talijanskom, nego su velikom većinom dolazile iz Italije gdje je tiskano čak 68 % knjiga. Najčešće mjesto tiska je Venecija. Vjerojatno su i ostale knjige iz Italije, ali i iz europskih tiskara nabavljane preko Venecije koja je kroz 17. i 18. stoljeće bila ne samo veliko tiskarsko nego i knjižarsko središte (Stipčević 2005: 88 – 89). Političke i administrativne veze Korčule s Republikom Venecijom, čijim je sastavnim dijelom bila gotovo petsto godina, zasigurno su olakšavale nabavku knjiga i njihov prijevoz do Korčule. U Hrvatskoj (tj. Dalmaciji) je tiskano 27 knjiga i isključivo je riječ o 19. stoljeću. Ozbiljnije tiskarske proizvodnje na prostoru Dalmacije gotovo da i nema prije prvih desetljeća 19. stoljeća (Ibid: 21 – 27). Najviše knjiga je tiskano u Zadru, uglavnom kod najjačeg dalmatinskog izdavača Battare, a po jedno zadarsko izdanje pripada Demarchiju te Domenicu Fracassu. Jedino izdanje iz Fracassove tiskare kod Arnerijevih je *Saggio letterario di alcuni giovani scolari* iz 1803. godine, vjerojatno jedno od posljednjih tiskanih u toj tiskari. Naime, u jesen te iste godine Fracasso će, potaknut financijskim neuspjesima, uz dozvolu austrijskih vlasti, na vlastiti zahtjev napustiti Zadar, a njegovu tiskaru će preuzeti Battara (Ibid: 47 – 48). Možda je te knjige nabavljao Rafo Arneri dok je živio u Zadru.¹⁶ Pet knjiga je tiskano u Dubrovniku kod Martecchinija, a tri u Splitu kod tiskara Demarchija te Olivettija i Giovannizija. Ostale, malobrojne knjige iz knjižnice su tiskane u Francuskoj, Njemačkoj, Austriji, Engleskoj, Nizozemskoj, Švicarskoj, Crnoj Gori i na Krfu. Za velik broj knjiga, čak petinu, nije bilo moguće ustanoviti gdje su objavljene. Iako se između godine/stoljeća tiska knjiga, odnosno prijepisa rukopisnih djela i njihove nabave ne može povući znak jednakosti, putanja datacije djela ima uzlazan tijek, što odražava uzajamnu povezanost.

Knjige s vremenom postaju dostupnije, pa je očekivano da se tijekom 18. stoljeća njihova nabava intenzivirala i postala lakša (Ibid: 103). Godine 1665. Arnerijevi su u kući imali 102 knjige i sanduk pun spisa (Bezić-Božanić 1998: 185).¹⁷ To se ne preklapa s brojem od 88 svezaka, odnosno 64 djela s ovog popisa koja su tiskana do 1665. godine.¹⁸ No, nešto više od četvrtine djela s popisa nije bilo moguće datirati, od čega barem petnaestak otpada na rukopisna i tiskana djela koja su mogla biti tiskana, napisana i/ili prepisana prije 1665. godine, što gornju brojku od 102 knjige čini „dostižnom“ i pokazuje

¹⁶ HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri. Rafo IV., 3.26.1. Autobiografske bilješke Rafa IV Arnerija - autobiografske bilješke od 22.02. 1837.- 4. 04.1875. fascikal I, kutija 203.

¹⁷ Pretpostavka je da su ovdje brojeni svesci, a ne djela, op. M. Š.

¹⁸ U ovoj skupini djela nije bilo nijednog rukopisa koji se može datirati. U analizi su promatrana sva djela.

kontinuiranu nabavu knjiga. Krajem 18. stoljeća knjižnica je sigurno imala preko 220 djela, no gornju granicu je teško procijeniti upravo zbog velikog broja djela koja se ne mogu vremenski pobliže odrediti. Obzirom na snažan zamah tiskarstva i lakšu mogućnost nabave knjige, izvjesno je da je taj broj bio veći. Ako se iz 136 „nedatiranih“ rukopisnih i tiskanih djela eliminiraju ona koja su, sudeći po njihovom predmetu, vjerojatno nastala (uglavnom tiskana) u 19. stoljeću, onda se kao gornja granica knjižnice na kraju 18. stoljeća može postaviti broj od oko 340 djela. No, to je samo procjena!

Pravo: stručna knjižnica u obiteljskoj knjižnici

Petina djela koju polovicom 19. stoljeća zatičemo u knjižnici pripada pravnom području. Toliko veliki broj knjiga pravne tematike ne iznenađuje jer je on odgovarao obrazovanju i zanimanju pojedinih članova obitelji, među kojima je bilo jako puno pravnika, odvjetnika, notara. No raspon značaja tih djela je ogroman. Od 18 djela koja su sigurno objavljena u 16. stoljeću, čak ih je šest pravne tematike i mahom su vezana uz rimsko pravo. Sveučilišno obrazovanje iz svjetovnog prava je sve do 17. stoljeća zapravo podrazumijevalo rimsko pravo (Stein 2007: 68). Iznimno važan segment pravnog dijela knjižnice Arneri su djela koja pripadaju zakonodavstvu cara Justinijana, poznata pod ranonovovjekovnim nazivom *Corpus Iuris Civilis*. Riječ je o zbirci prava i pravnih propisa nastaloj u sklopu projekta Justinijanove kodifikacije rimskog prava u 6. stoljeću, što obuhvaća: *Codex Iustinianus repetitae praelectionis*, *Digesta* (grč. *Pandectae*), *Institutiones* i *Novellae*.¹⁹ Najznačajnije djelo Justinijanove kodifikacije je *Digesta* – antologija odabranih ulomaka iz djela rimskih pravika, izvorno objavljena 533. godine. Riječ je o poduhvatu bez presedana u kompiliranju pravničkog prava koji donosi ono što je najvrjednije u rimskom pravu i omogućuje uvid u omogućuje uvid u njegov duh (Stein 2007: 42 – 46, 52 – 54; Code of Justinian 2021; Corpus iuris civilis 2021). *Digestum Novum* (*Digestum nouum Pandectarum iuris ciuilis (...) Ex Pandectis Florentinis*) iz knjižnice Arneri objavljena je 1562. godine u Lyonu kod tiskara Ioannisa Ausultija (tj. Jeana Ausoulta). Kao što je naznačeno u naslovu, priređena je za tisak prema rukopisu iz 6. stoljeća nazvanog *Florentina*, koji predstavlja osnovni izvor za sve kasnije rukopisne inačice ovog djela (Stein 2007: 52). Interes za Justinijanovo zakonodavstvo,

¹⁹ *Novelle* zapravo ne predstavljaju kodifikaciju rimskog prava već donose Justinijanove konstitucije.

a osobito *Digesta*, budi se krajem 11. i tijekom 12. stoljeća. Upravo iz toga vremena datira podjela *Digesta* na *Vetus*, *Infortiarum* i *Novum*, kao uporabna i strukturalna oznaka za raspon knjiga unutar zbirke (Ibid: 52 – 54). Arnerijevi su bili i u posjedu *Kodeksa*, drugog važnog djela iz korpusa Justinijanovog prava, izvorno objavljenog 534. godine kao zamjena za izdanje *Kodeksa* iz 529. godine, s nizom konstitucija prijašnjih rimskih careva, koje su pročišćene i prilagođene potrebama 6. stoljeća (Code of Justinian 2021; Corpus iuris civilis 2021). Ovaj primjerak Arnerijevih je također 1562. objavljen u Lyonu. *Kodeks* je zajedno s *Novelama* i drugim zakonima (npr. *Leges Langobardorum*) bio sadržan i u knjizi *Volumen locupletius quam antehac. Continet enim praeter posteriores tres libros Codicis, Nouellas et feuda, multa alia pagina sequenti declarata*, objavljenoj 1562. u Lyonu, također u tiskari Jeana Ausoulta. Tome svesku su bile privezane *Institucije*. *Institucije* predstavljaju udžbenik prava u kojem je opširna građa *Digesta* bila predstavljena u obliku koji je mogao zadovoljiti potrebe studenata. Izvorno su objavljene 533. godine (Stein 2007: 54; Code of Justinian 2021; Corpus iuris civilis 2021). Uz ovo tiskano izdanje iz 1562., u knjižnici Arneri su se nalazile i rukopisne *Institutiones Justiniani* u zasebnoj svesku bez datacije. Moguće je da je ova rukopisna verzija starija, tj. da datira iz vremena kada još nije nabavljena tiskana, što bi je činilo jednom od najstarijih knjiga u knjižnici.

U knjižnici Arneri je bio zastupljen najpoznatiji komentator rimskog prava, Bartol iz Sassoferrata u Italiji (1313. ili 1314. – 1357.) (Stein 2007: 80) s komentarima *Digesta* objavljenima 1545. kod tiskara Thomasa Bertheaua u Lyonu, kao i kardinal i pravnik Pietro Paolo Parisio (1471. ili 1473. – 1545.) s dijelovima *Consilioruma* (treći, četvrti i *Repertorium*), objavljenog u Veneciji 1593.²⁰ Naravno, postavlja se pitanje koji član Arnerijevih je nabavio ove knjige. Iako možemo samo spekulirati jer je godina tiska samo *terminus post quem*, moguće je da je to bio već Jakov II. Arneri, sin Ivana (*? – 1589.) koji je bio doktor kanonskog i građanskog prava.

Knjižnica se i tijekom 17. stoljeća nadograđivala djelima vezanima uz rimsko pravo, *Enchiridium seu Institutiones imperiales* (...) i *Iurisprudencia romana* teologa i pravnika Johannes Arnoldusa Corvinusa (Ravensia) te komentara *Institucija* njemačkog pjesnika i pravnika Johanna Schneideweina Oinotomiusa (1519-1568), koje su objavljene 1619. u Veneciji.

Najstarijem horizontu knjižnice s djelima pravne tematike pripada

djelo *Sententiae receptae* talijanskog pravnika Giulia Clara podrijetlom iz Aleksandrije (1525. – 1575.), objavljeno 1587. godine kod venecijanskog tiskara Cornelija Arriabene. Ovo djelo, gotovo enciklopedijskog karaktera, predstavlja obiman kompendij pravne znanosti o najkontroverznijim pitanjima građanskog prava. Značaj *Sentencije* nadići će njegov peti svezak, *Liber V* koji će tijekom idućih stoljeća postati jedno od temeljnih djela kaznenog prava u Europi (Mazzacane 1982).

Materijalna (financijska) vrijednost *cinquecentina* (knjiga iz 16. stoljeća) pravne tematike za autora popisa knjiga obitelji Arneri nije bila osobito velika. *Digesta* ili *Institucije* su procijenjeni na istu vrijednost kao i recentno nabavljeni teorijsko-praktični priručnik za notarske vježbenike iz 1839. godine. Najskupocjeniju građu predstavljaju prijepisi statuta dalmatinskih gradova i otoka. Brački statut („Statuto della Brazza“) i Korčulanski statut („Statuto di Curzola“) su procijenjeni na čak dva fiorina. Tiskani primjerak Statuta grada Kotora (*Statuto della citta di Cattaro*) popisivaču vrijedi jedan fiorin. Statut otoka Lastova koji se, kao jedan od rijetkih primjeraka ovog djela, danas čuva u fondu Arneri (Bašica & Curić 2009: 11, 198) uopće nije zabilježen, osim ako nije bio uvezan zajedno s ostalim dokumentima koji su u popisu označeni kao „Manoscritti su Lagosta“.

U knjižnici Arneri nalazila su se čak dva izdanja djela *Consolat de mar* u talijanskom prijevodu (*Il Consolato del mare*). Riječ je o kompendiju običajnog pomorskog prava na Mediteranu, izvorno sastavljenom u Barceloni na jeziku bliskom katalonskom tijekom druge polovice 14. stoljeća (Leicht 1931). Izvjesno je da su korčulanski primjerci objavljeni u Italiji, no nije moguće pobliže odrediti izdanje. Prema godinama objave talijanskih izdanja (Ibid.), može biti riječ o 16. ili početku 18. stoljeća. Budući da su ovdje dva primjerka, moguće je da pripadaju različitim izdanjima, odnosno stoljećima. Neovisno o dataciji, riječ je o djelu koje zbog svoje primjene, osobito u trgovini, kao i širine tema koje pokriva ima izniman značaj u povijesti pomorskog prava.

Pravilnik Dubrovačke Republike o nacionalnoj plovidbi (*Regolamenti della Repubblica di Ragusa per la navigazione nazionale*), tiskan tijekom predzadnje godine njenog postojanja (1805.) kod Martecchinija, procijenjen je na čak 1 fiorin, te predstavlja jednu od najskupljih tiskanih knjiga u knjižnici.

Ritam nabave knjiga pravne tematike tijekom 17. i 18. stoljeća ima uzlaznu putanju (uz pretpostavku da su naručivane po objavi), no gotovo polovica pravnih u knjižnicu je pristigla tijekom prve polovice 19. stoljeća.

²⁰ Prikaz se temelji na opisu jedinice građe pod signaturom RVI-2°-8 (Zbirka rijetkosti) u katalogu NSK.

Sasvim je izvjesno da su taj dio građe za potrebe svoga posla prikupljale dvije ličnosti iz obitelji Arneri oko kojih se vrti povijesna dimenzija priče o ovoj knjižnici u 19. stoljeću: odvjetnik Jerolim II. i notar Rafo IV. Mahom je riječ o talijanskim izdanjima zakona ili priručnika koji se tiču sudske prakse u kaznenom i prekršajnom pravu te pitanja nasljeđivanja, povreda ugovora, šteta, rokova... Izniman značaj u ovom, „novijem“ horizontu pravne zbirke imaju djela nacionalne kodifikacije te njihova tumačenja i priručnici poput: „Codice civile austriaco“ (nepoznato izdanje), „Codice penale universale austriaco“ (nepoznato izdanje) i *Codice di Napoleone il grande pel Regno d'Italia* objavljeno 1806. u Milanu.

Jedno od najznačajnijih djela u povijesti pravne znanosti i političke teorije, Montesquieuov *De l'Esprit des lois* (O duhu zakona), prispjelo je u knjižnicu već dobrano u 19. stoljeću, u talijanskom prijevodu i popraćeno bilješkama Antonija Genovesija, objavljenima u četiri sveska firentinskog izdanja N. Contija 1821. – 1822. godine. Obrada pojedinih tema, poput oblika vladavine i trodiobe vlasti imat će dalekosežan učinak na razvoj demokracije do današnjeg dana (Montesquieu, Charles Louis de Secondat, baron de la Brède et de 2021).

Od talijanskog *chick-lita* do visoke dubrovačke književnosti

Ono što svakako predstavlja iznenađenje jest da najveći dio knjižnice, čak četvrtinu, čine književna djela. Apsolutni primat ima talijanska književnost, a slijede je hrvatska i rimska. Od velikih imena talijanske književnosti u knjižnici Arneri treba istaknuti Jacopa Sannazara, Cesarea Raa, Giambattistu Marina, Battistu Guarinija, Emanuela Tesaura, Pietra Metastasija, Carla Goldinija.

Neobičan izbor predstavljaju *L'argute, et facete lettere* renesansnog filozofa, polemičara i pisca Cesarea Raa (1532. – 1588.), poznatog po meteorološko-filozofskim raspravama i radu na leksikonu filozofije, kojima, pišući na talijanskom jeziku, radikalno raskida sa svim oblicima praznovjerja (Verardi 2015). *L'argute, et facete lettere* je Raovo jedino književno djelo koje donosi niz fiktivnih pisama s plejadom podvojenih ličnosti, nemorala i bizarnosti zaogrnutih u stvarnost. Ovim eklektičnim „registrom komedije i paradoksa“ Rao se obračunava sa svim ljudskim porocima i nastranostima (Riga 2016). Izvorno objavljene 1562. godine, *Lettere* su postigle popriličan uspjeh i doživjele niz izdanja (Ibid.). Možda je primjerak iz knjižnice Arnerijevih

objavljen 1591. u Fanu u Italiji, osluškujući glas „javnosti“, zaista pristigao već krajem 16. stoljeća?! *Cinquecentinama* u knjižnici pripada antologija renesansne toskanske poezije *De le rime di diuersi nobili poeti toscani* iz 1565., koju je priredio Dionigi Atanagi.

Arkadiju Jacopa Sannazara (1456. – 1530.) Arneriji su imali u čak dva izdanja: u *Le Opere volgari* iz 1752. te u antologiji *Le tre arcadie* objavljenoj 1756. u Veneciji zajedno s djelima Benedetta Menzinija i Michelea Giuseppa Moreija. *Arkadija* i njezin pisac Sanazzaro su bili iznimno popularni i čitani na području Hrvatske. U drugoj polovici 16. stoljeća dubrovački nadbiskup Beccadelli je na zidu svoje ladanjske kuće dao nacrtati Sanazzarov lik (Prosperov Novak 1997: 329). Zaokupljenost arkadijskim, pastoralnim žanrom potvrđuje i kasnija drama *Il pastor fido* Battiste Guarinija (1538. – 1612.) nepoznatog izdanja, ali i njezin slobodni prijevod i prepjev Korčulanina Petra Kanavelića pod naslovom *Vijerni pastijer*, čiji su rukopis Arnerijevi također imali.

Na policama se nalazilo i nekoliko izdanja 17. stoljeća, među kojima se ističu djela velikog baroknog pjesnika Giambattiste Marina: *La sampogna* (*Gajde*) u izdanju iz 1664. i *Gli epitalami* iz 1674. Barokni ukus odaje tragedija *Aristodem* Carla Dottorija (1618. – 1685.), nepoznatog izdanja i *Panegirici et Ragionamenti* Emanuela Tesaura (1592. – 1675.), objavljeni 1671. kod Valvasensea u Italiji.

Ovom nizu talijanskih književnika u knjižnici Arneri treba pridružiti arkadijevce Giovannija Battistu Zappija te dramatičara i libretista Pietra Metastasija (1698. – 1782.), uz kojeg je vezana zanimljiva povijesna crtica iz Korčule: 23. siječnja 1825. godine u Korčuli je uprizorena Metastasijeva drama *Siroe*, no očito nije postigla uspjeh jer su već iduću noć na stupovima ispred zapadnih vrata zalijepljene podrugljive pjesme o glumcima (Fisković 1973: 70, n. 101). Svoje su mjesto u knjižnici također našle iznimno popularna i prevođena tragedija *Merope* Scipiona Maffeiija (1675. – 1755.) (Čale & Zorić 1974: 107) i poezija Giovannija Battiste Fagiolija (1660. – 1742.).

Sudeći prema brojnosti izdanja, najveći dio djela talijanske književnosti nabavljen je tijekom druge polovice 18. stoljeća. To vrijedi i za malobrojna djela francuske i engleske književnosti, koja su također bila dostupna u izdanjima iz 18. stoljeća. I djela u tim izdanjima uglavnom pripadaju književnosti 18. stoljeća sa svim svojim stilskim izrazima i neujednačenom kvalitetom ostvarenja. U 18. stoljeću književni ukus Arnerijevih oscilira i u jednom segmentu postaje manje akademski, a više usmjeren na popularnu književnost, i to romane, nerijetko

ljubavne tematike. Najzastupljeniji književni autor uopće u knjižnici Arneri je talijanski isusovac Pietro Chiari (1712. – 1785.), a slijedi Antonio Piazza (1742. – 1825.). Chiarijevi romantični romani poput *Le due gemelle*, *La bella pellegrina*, *La Fantasima*, *La veneziana di spirito* iz knjižnice Arneri, bili su u svoje vrijeme rado čitani, no ne odveć ambiciozni ili originalni (Mangini 1980). Nezahvalno je generalizirati i zbog lakoće tema tvrditi da su ih čitale (samo) žene u obitelji Arneri, no takva literatura tradicionalno cilja na žensku publiku. Chiari je, osim svojim „plagijatorskim“ stvaralaštvom, u povijesti književnosti ostao zapamćen po žestokoj kritici velikog talijanskog komediografa Carla Goldonija, kojom je utro put njegovom odlasku iz Italije (Čale & Zorić 1974: 114). Arnerijevi su na svojim policama imali komedije Carla Goldonija (1707. –1793.) od kojih je barem jedna (sudeći prema *Popisu Biblioteke Arneri u Korčuli* iz 20. stoljeća) bila *Sior Toderò Brontolon*. Prisustvo Chiarija i Piazze ne treba tumačiti isključivo padom ukusa. Oni prije svega odražavaju aktualnost talijanske književne scene i mogu se interpretirati upravo navedenim sukobima i prijedporima oko pitanja realizma i nemorala u djelima C. Goldinija.

Promjena nije samo vidljiva u odabiru autora i djela talijanske književnosti. Pet avanturističkih, herojskih i ljubavnih francuskih romana objavljenih tijekom 18. stoljeća Arnerijevi su čitali u talijanskom prijevodu, jednako kao i rane engleske romanopisce 18. stoljeća, Henryja Fieldinga i Samuela Richardsona. U knjižnici se nalazilo prvo talijansko izdanje iznimno popularnog epistolarnog romana S. Richardsona, *Clarissa; or, The History of a Young Lady*, koje je objavljeno u Veneciji između 1783. i 1789. Može se, stoga, reći da se nisu bojali „eksperimentirati“ s novim formama.

U knjižnici Arneri je upadno malo djela stranih književnosti tiskanih tijekom prve polovice 19. stoljeća. U tom se razdoblju fokus mijenja prema hrvatskoj književnosti. Najveći broj djela hrvatske književnosti pripada izdanjima 19. stoljeća, što je i logično obzirom na preporodno djelovanje obitelji Arneri. No, u knjižnici ima i djela iz ranijih razdoblja. Hrvatska književnost u knjižnici Arneri je izrazito regionalna, usmjerena prvenstveno na dubrovačke i korčulanske autore, a tek ponekog iz drugih krajeva Dalmacije. Pod hrvatskom književnošću su u ovom pregledu obuhvaćeni autori prema teritorijalnom, nacionalnom (etničkom) i jezičnom kriteriju. U knjižnici su se nalazila iznimno važna djela hrvatske književnosti objavljuvana tijekom ranijih stoljeća, koja su vjerojatno tada i nabavljena. Prvenstveno treba istaknuti vodeće djelo renesansne književnosti *Robinju* Hanibala Lucića. Zbog malobrojnih

izdanja, ovaj primjerak je mogao biti tiskan 1585. kod Ambrosija Mazolleta ili 1638. kod Marca Ginammija u Veneciji. Drugo izdanje iz 1638. je svakako bilo dostupnije - četrdesetak godina nakon objave u trgovini Francesca Brogiollija još se nalazilo 314 neprodanih primjeraka (Stipčević 2005: 96 – 97). No, Arnerijevi su prije svega pokazivali interes za dubrovačke književnike, osobito barokne. Čak tri djela su posjedovali u prvim izdanjima: *Arijadnu* Ivana Gundulića, objavljenu 1633. u tiskari Marka Salviona u Anconi; *Christiade to iest xivot i diela Isukarstova* Junija Palmotića koja je tiskana 1670. kod Jacoba Mascardicha u Rimu te *Usdasi Mandaljene pokornize* Ignjata Đurđevića (Venecija, 1728.). *Mandaliena pokorniza* Ivana Bunića Vučića također je bila na polici Arnerijevih, ali nije poznato izdanje. Imali su i rukopis Gundulićevog *Osmana*. To je jedan od sedamdesetak prijepisa ovog djela koje će biti tiskano tek 1826. godine (Ibid: 82).

Na popisu su zabilježena dva dramska djela korčulanskog baroknog pjesnika Petra Kanavelića (1637. – 1719.) u rukopisu: *Andro Stitichezza comedia illirica del Canavelli* i *Il Pastor Fido traduzione illirice del Canavelli*. Tako mali broj Kanavelićevih djela donekle je proturječan dvama drugim izvorima koji naglašavaju obimnost Kanavelićevih djela kod Arnerijevih. U spomenutom popisu knjiga i stolnog posuđa obitelji Arneri iz druge polovice 19. stoljeća koji se nalazi među bibliografskim bilješkama Vlaha IV, u odjeljku *Libreria II, all'interno* pod točkom 6 se navodi „Canavelli manoscritti“.²¹ To bi značilo da su Kanavelićevi rukopisi zauzimali cijelu (najdonju) policu drugog ormara. U prilog brojnosti Kanavelićevih djela kod Arnerijevih svjedoči i korespondencija između Matije Kapora i Inocenca Čulića između 1814. i 1819. godine, tijekom koje su razmjenjivali prijepise Kanavelićevih djela (Kapor 1973: 150 – 153). M. Kapor izriječno spominje da se kod Jakova Arnerija²² nalaze nepoznate pjesme od kojih se neke mogu pripisati Kanaveliću. I u fondu Arneri se nalazi više Kanavelićevih djela (Bašica & Curić 2009: 12, 211). Na analiziranom popisu knjiga obitelji Arneri iz 1860/70-ih navodi se nekoliko rukopisnih djela na hrvatskom jeziku bez naslova i autora: „Versioni e Composizioni sacre e profane in lingua illirica“ (Vjerski i svjetovni stihovi i sastavi na ilirskom jeziku); „Tragicomedia illyrica“ (Tragikomedija na ilirskom jeziku); „Componimento drammatico in illirico di non conosciuto autore“ (Dramsko djelo nepoznatog

²¹ HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri. Vlaha IV. 3.25. Bibliografski zapisi (rukom Vlaha IV Arnerija), kutija 201.

²² Misli na Jakova VI. Arnerija (1743. – 1819.), oca spomenutog Jerka Arnerija.

autora na ilirskom jeziku) i „Altro componimento drammatico in illirico di non conosciuto autore“ (Drugo dramsko djelo nepoznatog autora na ilirskom jeziku). Postoji velika vjerojatnost da su neka od njih bila Kanavelićeva, no o tome se danas može samo nagađati. Svoje mjesto u knjižnici Arneri je imao i Kanavelićev mlađi suvremenik Blaćanin August Draginić – Šaška (1689. – 1775.) s pjesmom *Plaç Marka Kočine u izgubljenju svog tovara u Zavalatici* koja, kao parodija petrarkističke i barokne poezije, uz korištenje korčulanskih motiva, na najbolji način ocrtava Draginićevu sarkastičnu crtu. Unatoč svom „oštrom jeziku“, Draginić je u lokalnim i regionalnim okvirima bio iznimno cijenjen autor religiozne, epske, humorističko-satirične poezije na narodnom jeziku (Kalogjera 2005: 181 – 182).

Od izdanja 19. stoljeća u knjižnici Arneri nalazila se prva antologija hrvatskog latinizma s pjesmama dubrovačkih autora, koju je priredio Urban Appendini i pridružio joj vlastite pjesme (*Carmina accedunt selecta illustrium Ragusinorum*) iz 1811. (Appendini, Urban 2021), Bizarove pjesme (*Rime sacre*, 1831.) i pohvala Ruđeru Boškoviću (*Elogio all' abate Ruggero Gius. Boscovich*, 1817.), kao i poezija Junija Restića na latinskom jeziku.

Među posljednjim djelima koja su do polovice 19. stoljeća prispjela u knjižnicu su djela dvojice dubrovačkih preporoditelja i iliraca, oca i sina Kaznačića: *Pjesma banu Jelačiću* Antuna Kaznačića, objavljena 1849. u Beču na talijanskom jeziku i *O narodniem piesnama jugoslavenskiem* njegovog sina Ivana Augusta Kaznačića, tiskane 1851. u Dubrovniku kod Martecchinija, usporedo na hrvatskom i talijanskom jeziku. Krugu autora koji su bili veliki pobornici ilirskih i narodnjačkih ideja, ali stvaralački dijelom dvojezične (hrvatsko-talijanske) tradicije i kulture, pripada i šibenska književnica Ana Vidović čiji su *Anka i Stanko* iz knjižnice Arneri objavljeni 1841. u Zadru (Tomasović 2009: 1 – 2; 6). Taj, iz današnje perspektive, nezamisliv spoj karakterizira i Arnerijeve. Za primjer se može uzeti suvremenika Ane Vidović i vjerojatnog autora analiziranog popisa obiteljske knjižnice Arnerijevih – Rafa Arnerija. On je bio jedan od narodnjačkih prvaka u Dalmaciji i prvi narodnjački načelnik općine Korčula, no hrvatski jezik je morao dodatno usavršavati jer ga isprva nije poznao kao talijanski što dokazuje i njegov dnevnik kojeg je kontinuirano vodio na talijanskom (Perićić 2005: 325 – 326).²³ Iako se s ilirskim idejama upoznao u Dubrovniku, zapravo ga je talijanski pokret za

²³ HR-DADU-459, Obiteljski fond Arneri, 3.26.1., (BR. 403) Autobiografske bilješke Rafa IV Arnerija - autobiografske bilješke od 22.02. 1837.- 4. 04.1875. fascikal I, kutija 203.

ujedinjenje s kojim se upoznao tijekom studija u Padovi istinski odredio kao narodnjaka (Ibid: 326).

Antički pisci

U knjižnici Arneri nalazilo se 28 djela antičkih pisaca s djelima iz različitih područja što čini udio od približno 6 % u ukupnom inventaru. Antički pisci su se uglavnom čitali na latinskom jeziku. Četiri izdanja su bila prijevod na talijanski, a dva su bila na francuskom. Prevladavaju djela iz korpusa rimske književnosti: Klaudijan, Marcijalovi *Epigrami*, tragedije Seneka Mlađeg, Ciceronove *Epistole ad familiares*; rimska poezija - Katul, Tibul, Propertije i Ovidije. Ima i djela književno-povijesnog karaktera (Lukanova *Farsalija*; Cezarovi *Komentari*) te filozofskih (Seneka Mlađi) i retoričkih djela (Kvintilijan, Cicernon).

Jedno od najstarijih izdanja u knjižnici, jesu Vergilijeve *Bukolike*, *Georgike* i *Eneida*, koje je uredio Niccola Eritreo. Tiskane su 1538. godine u Veneciji kod In. Antonium Sabium de Nicoliusa. Iz 16. stoljeća su i Ovidijeve Heroide (Venecija, Ioan. Gryphium, 1583.).

Analiza dostupnih godina tiska pokazuje da su djela antičkih pisaca nabavljena kontinuirano kroz 17. i 18. stoljeće. Najzastupljeniji autor je Ciceron s čak šest knjiga, od čega su dva izdanja govora (*Orationes*) nepoznatog godišta. Slijedi Ovidije s četiri djela. Njegovi *Fasti* su bili dostupni na latinskom i talijanskom. Lukanove *Farsalije* Arnerijevi su imali na latinskom i francuskom.

Tekstovi o jeziku

Uz Cicerona i Kvintilijana retorička pitanja su u svojim djelima dostupnima u knjižnici Arneri obrađivali autori 17. i 18. stoljeća poput njemačkog teologa Michela Radaua (1617. – 1687.) s *Orator extemporaneus*, francuskog isusovca i leksikografa Charlesa Pajota (1609. – 1683.) s *Tyrocinium eloquentiae* te francuskog jezuita i nastavnika retorike Dominiqua de Colonije (1660. – 1741.) (*De arte rhetorica libri quinque* iz 1743.). Tome treba pribrojati i djelo koje je naslovljeno *Elementi della Rettorica e d'altri trattari appartamenti all umanita di me clerico Giacomo Arneri* u rukopisu na 80 stranica uvezanih u pergamentu. Autor je Jakov V. Arneri (1706. – 1754.) (Bašica & Curić 2009:

206). Na popisu su se nalazila još dva retorička djela u rukopisu nepoznatih autora: *Brevissime istrusione delle 8 parti dell' orazione* i *Rhettorica*.

Najznačajnije djelo koje se bavi pitanjima retorike i teorije književnosti s naglaskom na metaforu je *Il canocchiale aristotelico (Aristotelovski dvogled)* već spomenutog talijanskog baroknog pisca i teoretičara književnosti Emanuela Tesaura. Primjerak iz knjižnice Arneri je četvrto izdanje ovog djela, objavljeno 1664. godine u Rimu, nakladom Guglielma Halléa, a tiskano je kod Fabija de Falca. Bliskost prezimena Tesaura s poznatim alatom organizacije znanja, Thesaurusom nije samo slučajna. Naime, svoju raspravu Tesaura strukturira primjenjujući deset aristotelovskih kategorija. Njegov rad na organizaciji znanja, ideja i jezika, tj. indeksa kategorija i njihovih odnosa predstavlja nagovještaj alata koji će se razviti u budućnosti (Silva Saldanha et al. 2018: 483 – 485). U tom segmentu ovo djelo nadilazi okvire retorike i jezika.

U 18. i početkom 19. stoljeća Arnerijevi su nabavljali gramatike latinskog, grčkog, talijanskog i francuskog jezika te višejezične rječnike (talijansko-latinski; latinsko-talijanski; talijansko-francuski i francusko-talijanski). Imali su čak dvije gramatike latinskog jezika poznatog portugalskog isusovca Manuela Álvaresa (1526. – 1582.) u izdanjima s početka 18. stoljeća tiskanima u Veneciji. Nakon svoje prve objave 1594., ova je gramatika brzo ušla u upotrebu u jezuitskim školama, te je krajem 16. stoljeća postala i službeni priručnik za gramatiku latinskog jezika. Zbog široke primjene doživjela je mnogobrojna izdanja (Kresnik & Horvat 2020: 53 – 54). Treba još istaknuti prvo izdanje rasprave *O starosti i raširenosti ilirskoga jezika (De Illyricae linguae vetustate et amplitudine)* Dubrovčanina Sebastijana Slade Dolcija (1699. – 1777.), tiskano 1754. kod F. Stortija u Veneciji.

Religija i filozofija

U knjižnici Arneri nalazio se velik broj djela s područja religije. Izuzev jednog pregleda svjetskih religija i povijesnog prikaza hereza (*Istoria di tutte l'eresie*, 1737.), gotovo je isključivo riječ o knjigama koja se bave pitanjima kršćanske teologije, moralne teologije, bogoštovlja, liturgije i kanonskog prava, a nešto manje pobožnosti. Posebnu tematsku cjelinu predstavljaju životopisi svetaca i papa.²⁴

²⁴ Djela povijesno-religijske tematike se promatraju u idućem poglavlju, no u strukturi knjižnice prema područjima prikazani su pod religijom.

Najranijem horizontu knjižnice pripadaju tri *cinquecentine* koje se bave kanonskim pravom i teologijom. U prvom redu je to za ono vrijeme vrlo aktualan i popularan kompendij kršćanske doktrine nastao u protureformacijskom ozračju, *Authoritatum Sacrae Scripturae et sanctorum patrum, quae in Summa doctrinae christianae doctoris Petri Canisii theologi Societatis Iesu citantur*. Pod ovim naslovom je objavljena doručena dopunjena verzija katekizma *Summa doctrinae christianae* (1555.) crkvenog naučitelja i sveca Petra Kanizija (1521. – 1597.), koju je on za potrebe studenata sastavio na zamolbu kralja Ferdinanda I. Habsburškog. Katekizam je u tom konačnom obliku objavio isusovac Pierre Busée (1540. – 1587.) i dodao mu četvrti svezak s citatima iz Sv. Pisma i djela crkvenih otaca (Fournet 1908). Iz nepoznatog razloga upravo u izdanju tiskanom u Veneciji 1571. koje se nalazilo kod Arnerijevih, izostaje zadnji svezak s Buséeovim komentarima i citatima (Ibid.), pa su se u njihovoj knjižnici nalazila samo tri sveska.

U knjižnici Arneri nalazila su se dva važna djela dekretalista Goffredija da Trana i Panormitanusa, čija izdanja pripadaju 16. stoljeću. Temeljno djelo kanonskog prava *Summa* Goffredija da Trana (oko 1200. – 1245.), koje su držali Arnerijevi, objavljeno je 1586. u Veneciji kod Giovannija Battiste Ugolinija. *Summa* predstavlja jasno pisan i zaokružen priručnik kanonskog prava sistematiziran prema Dekretalima pape Grgura IX. (Bertram 2001). Komentari Dekretala pape Grgura IX (*Commentaria*) Niccole Tedeschija – opata Panormitanusa (1386 - 1445) iz knjižnice Arneri tiskani su 1587. kod Giuntija u Veneciji.

Knjižnica je tijekom 17. i 18. stoljeća sve više dopunjavana djelima religijske tematike. U to je vrijeme prispjelo jedno od najpopularnijih i najčitanijih djela kršćanske pobožnosti *Nasljeduj Krista (De imitatione Christi)* koje se pripisuje Tomi Kempencu (1380. – 1471.). Ovo izdanje je tiskano 1696. u Veneciji kod Curtija. U knjižnici su se također nalazila dva izdanja propovjedničkih priručnika za korizmu, *Quaresimala* iz 1757. i 1792., poznatog talijanskog propovjednika 17. stoljeća Paola Segnerija. Propovjednik iz roda Arneri, Jakov V. je umro 1754., pa njemu nisu mogli pripadati.

Među velika djela velikih crkvenih naučitelja, propovjednika i pravnika dašak svježine i draži unosi *Retraite pour les dames* francuskog jezuita i propovjednika François Guilloréa s meditacijama i razmatranjima koja su, možemo (pod sugestijom naslova) vrlo lako zamisliti, dame iz obitelji Arneri čitale u nekom osamljenom kutku u talijanskom prijevodu objavljenom u Ferrari 1702. godine pod naslovom *Ritiramento per le dame*.

Iz ovog prevladavajuće katoličkog okružja odudara povijesni prikaz proročanstava *Historia deorum fatidicorum, vatium, sibyllarum, phoebadum* francuskog protestantskog svećenika Pierrea Mussarda (1625. – 1686.), tiskana 1675. kod Pierrea Chouëta u Ženevi (Cologne). Moussard je desetak godina ranije završio na crkvenom popisu zabranjenih knjiga sa svojim djelom *Les Conformes des ceremonies modernes avec les anciennes* (Index librorum prohibitorum 1924).

Filozofija predstavlja manji segment knjižnice. Dio filozofskih rukopisa i knjiga bio je namijenjen poučavanju. Tome svjedoče rukopisne lekcije iz logike i filozofije uvezane u jedan svezak te izlaganje iz moralne filozofije namijenjeno mladima talijanskog autora Ludovica Antonija Muratorija (1672. – 1750.) Zanimljivo je da Muratori uopće nije bio filozof već povjesničar i bibliotekar milanske Ambrozijane (Muratori, Ludovico Antonio 2021). Etička pitanja i prisustvo autora koji uglavnom nisu najprepoznatljiviji po svom filozofskom radu karakteristika je ove skupine. Neka od filozofskih djela autora koji svojim obrazovanjem, zanimanjem ili glavnim preokupacijama nisu primarno vezani uz filozofiju su: *Sogni filosofici* francuskog dramatičara i pisca Louis-Sébastiena Merciera (1740. – 1814.), *Dell'amore verso la patria* talijanskog književnika Giovannija Battiste Robertija (1719. – 1786.), *Il chiaro scuro di pittura morale* baroknog pjesnika Antonija Lupisa (1620. – 1700.) i dr. Osvrt na aristotelovsku etiku donosi Emanuele Tesauro u djelu *La filosofia morale derivata dall'alto fonte del grande Aristotele Stagirita* iz 1711. Ovo je njegovo treće djelo u knjižnici Arneri.

No ne može se reći da u knjižnici nije bilo pravih filozofa. U prvom redu je to škotski filozof i teolog Ivan Duns Škot s *Expositiones quaestionum* [...] objavljenima 1576. u Veneciji te njegov kasniji sunarodnjak Adam Ferguson (1723. – 1816.), preteča moderne sociologije čiji su *Institutes of moral philosophy*, izvorno objavljeni 1769. godine, kod Arnerijevih čitani u talijanskom prijevodu, vjerojatno s kraja 18. stoljeća. Nije poznata ni godina izdanja *De rebus naturalibus* i *Tabulae logicae* filozofa i logičara Jacopa Zabarelle (1533. – 1589.), vodećeg predstavnika aristotelovske tradicije u talijanskoj filozofiji renesanse.

Brodolom sv. Pavla i druge povijesno-religijske teme

Čini se da su određene teme jako zaokupljale Arnerijeve, odnosno pojedine članove obitelji. U prvoj polovici 18. stoljeća to je bilo pitanje iz životopisa sv. Pavla Apostola, o čemu svjedoči čak šest djela o njegovom brodolomu u vodama Mljeta. Dubrovačku tradiciju o Mljetu kao mjestu brodoloma sv. Pavla svojim je znanstvenim istraživanjima aktualizirao Ignjat Đurđević i predstavio u djelu *D. Paulus Apostolus in mari quod nunc Venetus sinus dicitur, naufragus et Melitae Dalmatensis insulae post naufragium* [...] objavljenom 1730. u Veneciji, koju su Arnerijevi držali u svojoj knjižnici. Djelo je sigurno u Korčulu prispjelo odmah po objavi jer se zbog ogromnog interesa javnosti 1730-ih više nije moglo nabaviti ni u jednoj knjižari u Veneciji (Demović 2008: 51 – 52). Moguće je da se pitanjem brodoloma bavio kanonik Jakov V. Arneri (1706. – 1754.) koji je kao propovjednik bio vezan uz Dubrovnik. Đurđević je sa svojom raspravom pokrenuo pravu lavinu polemika i reakcija od kojih su mnoge u vrlo kratkom roku objavljene (Ibid: 49 – 50). Arnerijeve je zanimala i recepcija djela *Divus Paulus*, prvenstveno negativna kritika, te su dalje nabavljene *Rasprave* G. A. Ciantara iz 1738. i Rupertusa de Sancto Gasparea iz 1739., Pismo nabiskupa Giusta Fontaninija s Đurđićevim odgovorom (Venecija, 1762.) (Ibid: 51), ali i *Djela (Opuscoli)* iz 1759. Stjepana Šuljage kojima je agitirao za Đurđevića. Svetopavlovski brodolom je bilo pitanje od osobitog interesa ne samo za Arnerije nego i šire u korčulanskom kulturnom životu jer su njime prije Đurđevića bavili Jakov Salečić i arhiđakon Nikola Kapor, zauzimajući se za Mljet kao mjesto brodoloma. Korčula je vjerojatno predstavljala dio područja u kojem je ta tradicija bila živa (Ibid: 20 – 21).

Regionalnu/lokalnu tematsku i autorsku usmjerenost također odaju tri djela o pitanjima iz biografije sv. Jeronima iz 18. i 19. stoljeća: životopis sv. Jeronima (*Maximus Hieronymus*, Ancona, 1750) Dubrovčanina Sebastijana Slade Dolcija te dvije rasprave Korčulanina Ivana Kapora (1775. – 1849.) (*Della patria di San Girolamo* iz 1828. i 1831.), u kojima, polemizirajući s P. Stankovićem oko podrijetla sv. Jeronima, ubicira Stridon pored Grahova.

Arnerijevi su u kući držali prva dva sveska kapitalnog djela crkvene povijesti, *Illyricum sacrum*, vezana za salonitansku crkvu, tiskana 1751. i 1753. kod Sebastijana Coletija u Veneciji. Njihova vrijednost je procijenjena na jedan fiorin, pa je ovo jedna od najskupljih tiskanih knjiga u knjižnici. Iako

tematizira povijest crkve, ova knjiga predstavlja pravi historiografski poduhvat za koji je građa sustavno prikupljena po cijeloj Dalmaciji (Stipčević 2005: 318 – 320).

Povijest od “početka svijeta” do “svojega doba”

Popis knjiga obitelji Arneri reflektira zanimanje za širok raspon povijesnih tema, počevši od općih pregleda svjetske povijesti, od “početka svijeta” i metodoloških priručnika za kritički pristup povijesnim izvorima, u talijanskim prijevodima s francuskog i engleskog jezika. Sve to pokazuje da su Arnerijevi bili upućeni u povijesnu bibliografiju. Jedno od najranijih djela povijesne tematike u knjižnici je *Catalogo de gli anni et principi de la creatione de l’uomo fin’a 1540 dal nascere di Christo* Valerija Anselma Raida (1475. – 1574?), tiskano 1544. u Veneciji kod Michelea Tramesina.

Arnerijevi su čitali talijanske prijevode općih pregleda engleske i španjolske povijesti. Zanimala ih je i francuska i mletačka povijest. Izbor pojedinih djela pokazuje da njihov pristup različitim pitanjima i događajima iz europske prošlosti karakterizira aktualnost, bilo da je riječ o osmanlijskim osvajanjima i vladarima (npr. *Memorie istoriche de’ monarchi ottomani* Giovannija Sagreda), protuosmanskoj ligi (*Delle notizie storiche della Lega tra l’Imperatore Carlo 6. e la Repubblica di Venezia contra il Gran Sultano Acmet 3*, povjesničara Girolama Ferrarija iz 1723.), mirovnom sporazumu između Engleske i Francuske, komentarima Napoleonovih osvajanja iz 1806. godine, kao i bližim temama poput razgraničenja u Dalmaciji ili Paštrovićanima na Korčuli. Možda gornja konstatacija o aktualnosti vrijedi i za četiri sveska najvažnijeg uratka talijanskog povjesničara, biskupa i kolekcionara Paola Giovia (Paulus Jovius) tiskana u 16. stoljeću. Iznimno informativna i živopisna *Povijest svojega doba (Historiarum sui temporis)* donosi pregled recentnih događaja s kraja 15. i prve polovice 16. stoljeća, s fokusom na kulturu i književnost (Price Zimmermann 2001). Četiri sveska iz knjižnice Arneri pripadaju različitim izdanjima iz 1552. i 1555. – 1556. godine. Tri sveska su na latinskom, a jedan je talijanski prijevod.

U knjižnici su se nalazila relevantna djela hrvatske historiografije, a u manjem opsegu i izvora za historiografiju, tj. djela kroničara. U prvom redu treba istaknuti *O Kraljevstvu Dalmacije i Hrvatske u šest knjiga (De Regno Dalmatiae et Croatiae libri sex)* Ivana Lučića (1604. – 1679.). Ovo djelo svojim

demitologiziranim, trezvenim i kritičkim pristupom predstavlja historiografsko “remek-djelo” i prvi povijesni pregled na našim prostorima koji je u potpunosti odaje znanstveni pristup (Prosperov Novak 2003: 93). Arnerijevi nisu imali tiskani primjerak nego prijepis prvog izdanja tiskanog 1666. u Amsterdamu. Je li moguće da knjigu nisu mogli nabaviti u tiskanom obliku ili im se samo pružila prilika za kupovinu prijepisa?! Ne bi bilo neuobičajeno ni da je knjigu prepisao netko od članova obitelji jer se na tlu Hrvatske praksa prepisivanja tiskanih knjiga zadržala gotovo do prvih godina 19. stoljeća (Stipčević 2005: 10, 72 – 74, 133). Motivaciju za prepisivanje tiskanih knjiga treba prvenstveno tražiti u nedostupnosti knjige u trenutku kad su čitatelji osjećali potrebu za njom. No, tradicija prepisivanja knjiga na hrvatskom etničkom prostoru je iznimno snažna. Jednim dijelom je to posljedica kasnog pokretanja tiskarske djelatnosti, no s vremenom se javljaju bibliofili koji su zainteresirani za očuvanje i posjedovanje prijepisa rukopisnih, netiskanih djela (Ibid: 72 – 75). Dobar primjer za to su Kanavelićeva djela čije prijepise u svojoj prepisci u prvoj polovici 19. stoljeća razmjenjuju spomenuti Matija Kapor i Inoćenc Čulić (Kapor 1973: 150 – 153).

U ozbiljnom historiografskom pristupu Lučiću kronološki prethode *Komentari o vlastitom vremenu* Ludovika Crijevića Tuberona (1458. – 1527.), koje su Arnerijevi imali u tiskanom i rukopisnom obliku. *Komentari* su jedno od najvažnijih djela hrvatske historiografije 16. stoljeća, u kojem autor, tematski se baveći osmanlijskim osvajanjima, bez imalo sustezanja kritizira hijerarhijsku strukturu Katoličke crkve, osobito pape, zbog čega je djelo 1734. godine završilo na *Index librorum prohibitorum* (Rezar 1999: 65 – 66; Ludovik Tuberon 2021). Prijepis iz knjižnice Arneri je napravljen prema prvom cjelovitom izdanju ovog djela iz 1603. godine, objavljenom u Frankfurtu kod Claudii Marnii & haeredum i Ioannis Aubrii (Bašica & Curić: 215). Je li Tuberon Arnerijivima bio toliko uvjerljiv da su prijepis, kojim su možda isprva raspolagali, zamijenili tiskanom inačicom ne znamo, ali za razliku od rukopisa koji se još uvijek nalazi u obiteljskom fondu Arneri, sudbina tiskanog primjerka nije poznata. S popisa zabranjenih knjiga Arneriji su također imali *Kraljevstvo Slavena (Il Regno degli Slavi)* Mavra Orbinija, tiskano 1601. u Pesaru kod Girolama Concordije. Iako joj manjka historiografske kritičnosti i pouzdanosti, knjiga je imala velikog odjeka u europskim krugovima, a unatoč, ili možda baš zahvaljujući zabrani, svojim je maštovitim prikazima bila privlačna čitateljima (Prosperov Novak 2003: 71 – 72). Iznimno veliku

vrijednost od dva fiorina ima svezak s rukopisima kronika i povijesnih pregleda nepoznate datacije. U svesku su se između ostalih djela nalazile *Historia Salonitana* Tome Arhiđakona i *Opis obale Ilirika* Paladija Fuska. Zanimanje za epigrafiju tijekom prve polovice 19. stoljeća pokazuju *Makarski natpisi* (1802.) i *Trogirski natpisi* (1811.) Ivana Pavlovića Lučića. Arnerijevi su se zanimali za genealogiju, numizmatiku, versikologiju i heraldiku.

U knjižnici su se nalazili pregledi kulturne povijesti enciklopedijskog karaktera poput *Officine* francuskog profesora retorike Ravisusa Textora (oko 1480. – 1524.) sa zbirkom isječaka i korisnih citata iz djela klasičnih i suvremenih autora na latinskom jeziku, koji su se po potrebi mogli umetati u vlastite radove (Ong 1976: 95 – 96; 99 – 101). Taj instant-priručnik bio je jako popularan među europskom učeničkom i studentskom populacijom iz 16. i s početka 17. stoljeća, a budući da je bio na latinskom, s vremenom je zajedno sa svojim autorom pao u zaborav (Ibid: 95). Sociološko-kulturološki pristup osjeća se u djelima poput onog Carla Garcije *Antipatia de francesi, e spagnuoli*, u kojima se tematiziraju karakteristike dvaju nacija. Djelo je doživjelo brojna izdanja tijekom 17. stoljeća.

Europski gradovi i svjetska putovanja

Geografska biblioteka Arnerijevih predstavlja neveliku zbirku od 15 knjiga, ali je iz nekoliko razloga jako zanimljiva. Naime, jedna od rijetkih knjiga namijenjenih djeci u cijeloj knjižnici Arneri tematski je vezana uz osnove geografije. Riječ je o priručniku (udžbeniku?) *Primi elementi di geografia moderna ad uso de' giovanetti* talijanskog geografa i statističara Adriana Balbija (1782. – 1848.) koji je i sam radio kao nastavnik geografije (Gliozzi 1963). Daljnju nadogradnju kako poučavati geografiju i povijest donosi priručnik *Istruzione per l'insegnamento della geografia e storia* iz 1825. godine.

Geografskim pitanjima bavila su se i dvojica Arnerija u 18. stoljeću. U knjižnici se nalazilo rukopisno djelo Jakova Arnerija označeno kao *Brevi Annotazioni intorno alla Geografia di Giacomo Arneri nel seminario archip. di Spalato 1713. gen.* Djelo se bez sumnje može pripisati kanoniku korčulanske crkve i propovjedniku Jakovu V. Arneriju (1706. – 1754.). Njegov brat Jerolim I. Arneri (*1702.) napisao je *Brevi annotazioni intorno alla Geografia, Sfera e Cronologia* na 160 rukom pisanih stranica uvezanih u pergamenu (Bašica &

Curić 2009: 206). Diploma Jerolima Arnerija sa Sveučilišta u Padovi također se nalazila na popisu knjiga, a danas se čuva u Gradskom muzeju u Korčuli (Slika 6).

Malobrojni geografski pregledi uglavnom se bave Dalmacijom, a u knjižnici je bio i jedan opći – *Le relationi et descrittioni universali et particolari del mondo* Luce di Linde iz 17. stoljeća. No, Arnerijeve su najviše zanimala putovanja, o čemu svjedoče putopisi, vodiči i dnevnicima s istraživačkih putovanja. Najraniji datum izdanja ima vodič po Rimu poznatog talijanskog arhitekta i teoretičara arhitekture Andree Palladija (1508. – 1580.) iz 1625. godine. Naslov djela više nego detaljno izvještava o sadržaju: *Le cose marauigliose dell'alma citta di Roma doue si tratta delle chiese, stationi relique et corpi santi con la guida Romana. I nomi de sommi pontefici, imperatori, et altri principi, christiani, con le prencipal' poste d Italia* (Čudesne stvari iz duše grada Rima. Gdje se nalaze crkve, relikvije, tijela svetaca, s vodičem. Imena vrhovnih poglavara, careva i drugih kršćanskih vladara s važnijim mjestima u Italiji)! Još je praktičniji vodič po europskim gradovima *Nuova descrizione di tutte le città di Europa* (Novi opis svih europskih gradova) objavljen krajem 18. stoljeća. Ne samo da donosi opise prirodne i kulturne baštine, nego precizira tarife i tečajne liste, naravno, za Italiju. Putovanja Jamesa Cooka Arnerijevi su imali na francuskom i talijanskom jeziku. Francuski prijevod (*Journal du second voyage du Capitaine Cook*) iz 1777. godine je vjerojatno bio nabavljen jer djelo tada još uvijek nije bilo dostupno na talijanskom jeziku.²⁵ Treći i četvrti svezak *Viaggi intorno al mondo fatti dal capitano Giacomo Cook* tiskani su u Veneciji 1794. i 1795. kod Antonija Zatte i sinova.

Prirodoslovna i matematička djela

Malobrojna matematička i prirodoslovna djela uglavnom su nabavljena kroz 18. i prvu polovicu 19. stoljeća. Šest matematičkih knjiga bave se geometrijom, aritmetikom i trigonometrijom. Neka od njih sasvim su sigurno služila poučavanju. Primjer s početka 19. stoljeća je *Lezioni di aritmetica ad uso dei ginnasj del regno Lombardo-Veneto* Giovannija Gorinija, dok druga ipak predstavljaju napredniju literaturu poput *I sei primi elementi della geometria piana* Leonarda Ximenesa (Venecija, 1751.). Ovo djelo je u svojoj

²⁵ Prema podacima SBN-a za autorsku odrednicu James Cook najranija godina izdanja talijanskog prijevoda je 1784. – 1785.

privatnoj knjižnici imao blatski župnik don Frano Franulović.²⁶ Nalazilo se i u dubrovačkoj knjižnici Marije Giorgi Bona (Stojan 1996: 138). Zbog složenosti materije, A. Stipčević smatra da joj je više služio za pokazivanje nego čitanje (Stipčević 2005: 357).

Arnerijevi su držali i prvo djelo talijanskog liječnika Giuseppea Antonija Pujatija *Dissertazioni fisiche, ed un'egloga intorno l'origine delle fontane* koje je svjetlo dana ugledalo 1726. godine u Veneciji. Iste te godine Pujati je prihvatio mjesto liječnika u Korčuli (Pujati Giuseppe Antonio 2021). Možda je Arnerijevima ovo djelo darovano ili su se zainteresirali za njega nakon dolaska mladog liječnika?! Upravo ga je boravak na Korčuli i blizina endemičnog malaričnog područja u dolini Neretve kasnije potaknula na pisanje poznate rasprave *De morbo naroniano tractatus* u kojoj je pojavu vrućice na tom području povezo s močvarnim staništem (Ibid.), koje, začudo, nema u knjižnici. Osim *Della flogosi proteiforme e di alcune analogie patologiche* liječnika Michelea Solitra, medicinskih knjiga je vrlo malo i uglavnom su po značaju efemerne – priručnici za sanitarne djelatnike i obilazak umirućih te jedan rukopis koji se bavi čišćenjem (*Manoscritti da depurarsi*)!

Obzirom da su Arnerijevi svoju ekonomiju temeljili na poljoprivredi, iznenađuje što su imali tek dva priručnika iz toga područja. Prva je rasprava o vinogradarstvu i vinarstvu francuskog autora Nicolasa Bideta, u prijevodu na talijanski (1778.), što je zaista odgovaralo njihovim potrebama. Drugo djelo poljoprivredne tematike – priručnik za uzgoj dudova svilca iz 19. stoljeća predstavlja donekle pomodan izbor koji je bez sumnje slijedio poticanje uzgoja dudova svilca i preradu svile polovicom 19. stoljeća na području Habsburške Monarhije (Čavić 2010: 421 – 422). Nema podataka jesu li se počeli baviti ovom djelatnošću. Iz nedostatka poljoprivredne literature može se posredno iščitati da Arnerijevi tijekom druge polovice 18. stoljeća nisu bili zaokupljeni tendencijama suvremenog fiziokratskog pokreta poput Dubrovkinje Marije Giorgi Bona (Stojan 1996: 85 – 86), a izostanak je neobičan i zbog povijesnih razloga budući da je još u knjižnici Žilković u 16. stoljeću bilo više knjiga poljoprivrednog sadržaja nego kod Arnerijevih (Kapor 1966: 101).

²⁶ HR-DADU-SCKL-269. Obitelj Šeman. Spisi don Antuna Šemana ml., Zapisnik s popisom knjiga sastavljen 24. ožujka 1827.

Koliko je vrijedila knjižnica Arneri?

Ukupna vrijednost knjižnice Arneri prema procjeni popisivača iznosila je 56 fiorina i 95 solada. To je puno i malo. K tome je nezahvalno za raspravu jer u vrijednost knjige nitko ne može ukalkulirati faktor nepredvidivosti – koliko ona vrijedi nekome tko se zanima za nju. Procjena je prije svega tržišno realna. Za 60 fiorina se 1868. mogla kupiti kućica u ulici Zmajić u Korčuli. Nešto veća kuća u istoj ulici je procijenjena na 250 fiorina, a trokatnica Foretić u Korčuli na 600 fiorina.²⁷ No ako se gleda na pojedinačnoj razini, knjige ipak nisu toliko skupocjene. Dojam je da se popisivač nije mogao detaljno posvetiti procjeni svake knjige, pa je većina njih procijenjena paušalno prema kriterijima koje je danas nemoguće odrediti. Prosječna vrijednost knjige iz knjižnice Arneri se kreće oko 12 solada. Nemali broj knjiga popisivač procjenjuje na svega par solada, poput venecijanskih izdanja Vergilijevih *Bukolika*, *Georgika* i *Eneide* iz 1538. ili *Expositiones quaestionum* Dunsza Škota iz 1576. godine. Za toliko se novaca nakon obilatijeg ulova 1870. godine moglo dobiti pola kile *gera*.²⁸ Samo su malobrojne tiskane knjige i rukopisi procijenjeni na 1, a izuzetno 2 fiorina. U ostavini iz 1869. jedna filigranski ukrašena zlatna naušnica vrijedi 1,5 fiorina, a zlatni prsten s kamenom 4 fiorina.²⁹ Znači da se za jednu zlatnu naušnicu moglo dobiti desetak manje vrijednih knjiga. Teško je povlačiti paralele s današnjim vremenom, no omjer cijene prosječne korištene knjige od 50 – 80 kuna i filigranskog nakita od zlata se nije puno promijenio.

Uspoređujući 56,95 fiorina za knjižnicu Arneri s iznosom od 43,38 fiorina koliko je 1845. prema sudskim procjeniteljima vrijedila knjižnica od 80-ak djela župnika Petra Cetinića podrijetlom iz Blata,³⁰ čini se da je potonja knjižnica više nego precijenjena.

Zaključak

Privatna knjižnica Arneri čini važnu kariku u višestoljetnom lancu privatnih knjižnica grada Korčule, počevši od najranije poznate i iznimno reprezentativne knjižnice Ludovika Žilkovića. Nju će knjižnica Arneri brojem

²⁷ HR-DADU-SCKL-160. Općinski sud u Korčuli. Ostavine, ostavina br. 27/1868 po smrti Marka Foretića pok. Ivana.

²⁸ HR-DADU-SCKL, (bez oznake) Libro od dogajajih koji se zgođiše u učiniše u selu Blatu, počimjući od godišća gospodinova 1834. (...) pripisano od mene Ivana Ostoje sina Antuna iz Blata (preslika prijepisa), str. 45.

²⁹ HR-DADU-SCKL-160. Općinski sud u Korčuli. Ostavine, ostavina br. 76/1867 po smrti Antuna Jakšića pk. Šimuna.

³⁰ HR-DADU-SCKL-157. Kotarski sud u Blatu, Ostavine, ostavina br. 1/1867 (serija XXII) po smrti don Petra Cetinića.

knjiga vjerojatno dostići tek krajem 18. stoljeća kada postaje vodeća privatna knjižnica na Korčuli. U prvoj polovici 19. stoljeća knjižnica Arneri sigurno nije najveća korčulanska knjižnica. Institucionalna snaga Katoličke crkve je kaptolskoj/opatskoj i franjevačkoj knjižnici priskrbila mnoga djela i omogućila im da stvore impozantne fondove kojima su privatne knjižnice teško mogle konkurirati. Jedina privatna knjižnica koja se u to vrijeme brojem knjiga možda približila knjižnici Arneri je ona obitelji Kapor. Ta se ocjena temelji isključivo na podacima o veličini fonda početkom 21. stoljeća, a uzimajući u obzir doprinos kojeg su u izgradnji knjižnice tijekom prve polovice 19. stoljeća mogli ostvariti članovi te obitelji. Budući da zbirka Kapor u cjelini nije otvorena za struku, komparacija je nemoguća.

Veličinom svoga fonda knjižnica Arneri ne spada u red većih privatnih knjižnica u Dalmaciji. Nju u prvoj polovici 19. stoljeća višestruko nadilaze dubrovačka knjižnica Ivana Bizara s oko 2000 naslova i knjižnica trogirске obitelji Garanjin Fanfonia koja je dosegla 1600 naslova (Stipčević 2005: 356; Cega 1996: 136). Najbolju regionalnu analogiju za Arnerijevu knjižnicu pruža knjižnica Marije Giorgi Bona iz Dubrovnika (Stojan 1996: 28). Iako inventari nisu vremenski sasvim usklađeni, oni ukazuju na nekoliko stvari. Prije svega, odražavaju snagu tiskane riječi u 18. stoljeću. Knjižnice imale sasvim drugačije startne pozicije. Knjižnica Arneri je brojem djela početkom 19. stoljeća vjerojatno ipak nadmašivala knjižnicu Giorgi Bona, ali Arnerijevi su je počeli stvarati već u 16. stoljeću. Tijekom 18. stoljeća ona se gotovo udvostručila. S druge strane, uz nešto naslijeđenih, starijih knjiga, Marija Giorgi Bona svoju je knjižnicu tijekom druge polovice 18. stoljeća kompletirala izdanjima 18. stoljeća. Dodirna točka su im, između ostaloga, antički pisci. Ciceron, Ovidije i Vergilije još su uvijek imali težinu u crkvenom i svjetovnom okružju 18. stoljeća. Vjerojatno su taj status kod Arnerijevih zadržali i kroz 19. stoljeće.

Duh francuskog prosvjetiteljstva zato je naglašen u knjižnici M. Giorgi Bona, a upravo se liberalnost ističe kao njezina glavna karakteristika (Stojan 1996: 80 – 81; Stipčević 2005: 357). Kod Arnerijevih su ta djela iznimno malobrojna i jedno se može pretpostaviti da pristižu sa zakašnjenjem, tijekom 19. stoljeća. Primjer je Montesquijev *Duh zakona*, tiskan 1821. – 1822. godine. Ovdje nema Rousseauovih i Voltaireovih djela, iako se u drugim popisima knjižnice Arneri spominju. Čini se da je knjižnica Arnerijevih u prvim desetljećima 19. stoljeća ipak nešto konzervativnija od knjižnice M. Giorgi Bona. Nad ovom konstatacijom i dalje stoji veliki upitnik koji proizlazi iz

nedoumica na koje upućuje komparativna analiza sva tri popisa knjižnice Arneri: jesu li pojedina djela nabavljena tek tijekom posljednje četvrtine 19. stoljeća ili su se u knjižnici nalazila već u prvoj polovici 19. stoljeća, ali nisu obuhvaćena tijekom popisivanja 1860/70-ih? No knjižnica Arneri je bez sumnje aktualna. Arnerijevi prate suvremena zbivanja, ali se pritom ipak uglavnom fokusiraju na talijansku i nešto manje hrvatsku „scenu“. Karakter hrvatskih djela je izrazito regionalan, s naglaskom na Dubrovnik i otok Korčulu. To je uobičajena slika hrvatskih privatnih knjižnica sve do 19. stoljeća. Budući da su knjižnicu Arneri izgrađivale generacije članova te obitelji, ona sukladno pretpostavkama zaista odražava njihove potrebe i afinitete. Ti se slojevi ne mogu uvijek jasno razaznati, ali knjižnica Arneri je za jednu obiteljsku knjižnicu imala previše pravnih i teoloških djela. Njihovi vlasnici se mogu naslutiti. No pravna djela ipak ne čine najveći dio te knjižnice. Moguće je da taj suvremeni „dojam“ o pravnom karakteru knjižnice Arneri dobrim dijelom proizlazi iz pravničkog obrazovanja, zanimanja i niza javnih funkcija koje su tijekom 19. i prve polovice 20. stoljeća obavljali Jerko Arneri pok. Jakova, Rafo Arneri te njegov brat Jerko i sin Roko, a koji su ostavili snažan pečat u kulturnoj memoriji grada Korčule. S druge strane, ta konstatacija nije ni sasvim pogrešna jer su tijekom 19. stoljeća oni knjižnicu zaista upotpunili s puno pravnih priručnika i zakona, a u usporedbi s drugim privatnim knjižnicama, pravo zaista čini velik dio građe što je čini specifičnom.

Za knjižnicu Arneri nije moguće dati jedinstven predznak po uzoru na knjižnicu Žilković koja je pobliže određena kao renesansa ili u slučaju Giorgi Bona kao racionalistička i prosvjetiteljska. To je i logično jer knjižnica Arneri pokazuje različite ukuse i karakteristike: od malobrojnih humanističkih i renesansnih, naglašenih baroknih i prevladavajuće literature 18. stoljeća sa svim svojim stilskim odrednicama. Mnogobrojna izdanja 18. stoljeća odražavaju sve veći zamah tiskarstva i dostupnost knjige, koji će se još većim intenzitetom nastaviti i kroz prvu polovicu 19. stoljeća. U tom će razdoblju Arnerijevi svoj fokus usmjeriti k pravnoj znanosti te se, u skladu sa svojim narodnjačkim opredjeljenjem, sve više orijentirati prema hrvatskim autorima.

**PRIJEPIS POPISA KNJIŽNICE ARNERI SASTAVLJENOG
TIJEKOM 1860/70-IH:**

(Elenco dei libri della famiglia Arneri in Curzola che per due terze parti appartenevano al decesso signor Girolamo Arneri quondem Giacomo).

Izvor: HR-DADU-459. 3.26.1. Privatna dokumentacija Rafa IV., Popis knjiga obitelji Arneri, kutija 207

1. Johannis Arn. Corvini Jc. Batavi. Institutiones Imperiales explicate per Erotamate [Amstelodami 1664] (sv. 1 / 25)
2. Regolamento generale di procedura civile Giuseppino (sv. 1 / 30)
3. Virtutes amplectende horlationes et consolationes selecte, A. D. Mariano Dicabro A`Muja in Lucem edite (sv. 1 / 20)
4. Dottrina Christiana ad uso della Diocesi di Treviso [1719] (sv. 1 / 5)
5. Panegirici, et Ragionamenti del Conte D. Emanuel Tesauero. parte terze [dopisano 1681 Venezia] (sv. 1 / 5). Imperfetto
6. Le maravigliose avventure di Rosamidaro e di Teoglafira (sv. 1 / 10)
7. Lo specchio degli amanti (sv. 1 / 10)
8. Sogni filosofici di Mn: Mercier seconda parte (sv. 1 / 6). Imperfetto
9. Istoria del famoso ladro Luigi Domenico Cartoccio (sv. 1 / 10)
10. Poesie di Luca Tesini medico e fisico bolohnese [1712 in Colonia] (sv. 1 / 10)
11. Compendio Geografico della Dalmazia dal F. Petter (sv. 1 / 40)
12. La Sampogna del Cav. Marino [1664 ...] (sv. 1 / 10)
13. M. Tullii Ciceronis pars II - [imperfetto] (sv. 1 / 5)
14. Antipatia dei Francesi e Spagnuoli del Dr. Carlo Garcia (sv. 1 / 5)
15. Gramatica institutio [1665] (sv. 1. / 6)
16. Confessioni di una Cantigiona divenuta filosofa (sv. 1 / 15)
17. Vita di s. Pietro Regalato del P. Girolamo Gutierrez (sv. 1 / 10)
18. Heroidum epistole P. O. Nasonis [1583 Venezia] (sv. 1 / 10)
19. Il Bano Horvath storia del XVI secolo di M. Casotti (sv. 2 / 10)
20. Robigna Gospodina Anibala Lucia huarschoga vlastelina (sv. 1 / 6)
21. Dell' amore verso la patrie dell' abate Roberti (sv. 1 / 10)
22. Nani. Pratica dei magistrati veneti (sv. 1 / 20)
23. Le cose maravigliose della citta di Roma [1625] (sv. 1 / 20)
24. Grammatica Emmanuelis Alvari [1739] (sv. 1 / 10)

25. Amalia Booth Istoria Inglese tomo 7 (1 sv. / 5). Imperfetto
26. Il sileno dialogo di Hieronimo Vida Justinopolitano (sv. 1 / 10)
27. Opinione falsamente ascritta al P. Paolo Servita (sv. 1 / 10)
28. Storia di Luigi Mandrino (sv. 1 / 10)
29. Primi principi di geografia ad uso dei fanciulli (sv. 1 / 10)
30. Istruzione per lo studio della geografia (sv. 1 / 10)
31. Bianca de Rossi tragedia di Pier A. Menghelli (sv. 1 / 15)
32. Dei (?) danni delle rivoluzioni (sv. 1 / 15)
33. Istoria di Genghizcan (sv. 1 / 10)
34. Comentarii G. Julii Cesarii [Luggduni Batavium 1635] (sv. 1 / 15)
35. Trattato sopra la coltivazione delle viti etc (sv. 1 / 15)
36. Lezioni sacre del P. Gregorio Rossignoli (sv. 1 / 20)
37. Opera Cl. Claudiani [1700] (sv. 1 / 10)
38. M. Val. Martialis Epigrammata [1634] (sv. 1 / 5)
39. L. Annei Seneca philosophi epistolarum tractatus [1675] (sv. 1 / 5)
40. Panegirici e discorsi sacri del P. Donadoni (sv. 1 / 10)
41. L. Annei Senecae Trageide [1705] (sv. 1 / 5)
42. Elementa Rhetorice (sv. 1 / 5)
43. Orator extemporaneus (sv. 1 / 5)
44. Notizie del beato Giuseppe Calasanzio (sv. 1 / 10)
45. Lettera di Giusto Fontanini a D. Ignazio Giorgi Melitense (sv. 1 / 10)
46. Philippich Sacer etc.. archidiacon etc Capitulo Macarensi Curante etc (sv. 1 / 6)
47. M. Tullii Ciceronis opera omnia (sv. 1 / 10)
48. Sodofredi a Bavo Juriconsulti al. Theorica Criminalis (sv. 1 / 10)
49. La filosofia morale di Don Emmanuele Thesauero (sv. 1 / 10)
50. De arte Rhetorica (sv. 1 / 5)
51. Panegirici Orationes antiquis Imperatoribus (sv. 1 / 5)
52. Ritiramento per le dame del P. Franc. Gluigliore (sv. 1 / 6)
53. Solitudine di Filagia del P. Paolo de Barry (sv. 1 / 10)
54. Quintiliani Declamationes (sv. 1 / 6)
55. Della Cassandra parte una (sv. 1 / 3)
56. Analysis Rhetorica omnium orationum M. T. Ciceronis (sv. 1 / 4)
57. Gli Epitalami dal Cav. Marino (sv. 1 / 20)
58. Aforismi sopra le ceremonie sacre di Monsignor Giorgio Polacco Veneziano (sv. 1 / 10)

59. M. T. Ciceronis epistole familiares dict... (sv. 1 / 5)
60. De Arte Rhetorica P. Dominici Decolonia (sv. 1 / 5)
61. Catullus, Tibullus et Propertius (sv. 1 / 5)
62. Sentiero alla sapienza dal P. A: Foresti (sv. 1 / 10)
63. Grammatica Emmanuelis Alvari (sv. 1 / 6)
64. Il chiaro scuro di pittura morale di A. Lupis (sv. 1 / 10)
65. Rudimenta linguae Graecae ex Nicolao Clenardo (sv. 1 / 6)
66. Philosophia Semery, tomo II e III (sv. 1 / 4). Imperfetto
67. Lettere critiche del Signor abate Leblanc tomo primo (sv. 1 / 4). Imperfetto
68. Lettere argute e facete di M. Cesare Rao (sv. 1 / 10)
69. Metastasio opere tomus X (sv. 1 / 3). Imperfetto
70. Expositiones quaestionum doctoris subtilis (sv. 1 / 5)
71. Rime di Felice Zapi. Imperfetto (sv. 1 / 3)
72. L'epistole d'Ovidio in terza rima di Angelo Rodolfini (sv. 1 / 6)
73. M. Annei Lucani Pharsalia (sv. 1 / 5)
74. M. Tullii Ciceronis Orationum volumen Ium (sv. 1 / 3)
75. C. Cornelij Taciti Annales (sv. 1 / 5)
76. P. Ovidij Nasonis Libri Fastorum, Tristium et ex Ponto (sv. 1 / 5)
77. Storia universale tradotta dall'Inglese in francese e dal francese in italiano tomo II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV (sv. 13 / 40). Imperfetto
78. Diodori Siculi, Libri XV Reliqui (sv. 1 / 5)
79. Index rerum Vergilii Maronis (sv. 1 / 5)
80. Medulla Theologica Ludovici Abelly (sv. 2 / 5)
81. Logicae Disputatricis Economica (sv. 1 / 14). Manoscritto
82. Philosophia Naturalis (sv. 1 / 20). Manoscritto
83. Pauli Iovii Episcopi Nicerini Historiarum sui temporis (sv. 3 / 15)
84. Benvenuti stracche de Mercatura tractatus (sv. 1 / 6)
85. Stephani Cosmi Orationes Femebres (sv. 1 / 11)
86. De le rime di Diversi nobili Poeti Toscani libro secondo (sv. 1 / 3). Imperfetto
87. Le 3 arcadie ovvero Accademie Pastorali di M. Jacopo Sanazzaro... (sv. 1 / 6)
88. Ciro re di Persia Tragedia dal P. Franc. Ringhieri (sv. 1 / 10)
89. Il Morgante Maggiore di M. Luigi Pulci tomo 1 (sv. 1 / 3). Imperfetto

90. M. Annei Lucani Pharsalia (sv. 1 / 4)
91. Lettere spirituale di p. Francesco di Sales (sv. 1 / 10)
92. Principes generaux et Raisonnees de la Grammaire Francoise (sv. 1 / 10)
93. Constitutiones Pontificis. Jo. Baptista Pittoni (sv. 1 / 6)
94. Il Galateo di G. Casa (sv. 1 / 10)
95. Dell'ingiuria e dei danni dal Soddisfacimento (sv. 1 / 20)
96. Delle maniere di misurare la lesione enorme ne contratti di M. Mastrofini (sv. 1 / 15)
97. L'Electra di Euripide tradotta da F. Boaretti (sv. 1 / 6)
98. Regolamento del Processo civile pegli stati Austriacii in Italia (sv. 1 / 15)
99. Illustrazione al suddetto Regolamento di G. Kopomeccens Giordani tomi due entrambi imperfette, cioe in tutto fascicoli dieci /10/ (sv. 2 / 20). Imperfetto
100. Vita S. Sabbe abbatis auctore Joanne Tomco Marnavitio Bosnensi (sv. 1 / 6)
101. Istoria di Miss Clarina Aerlove di Richarson (sv. 4 / 8). Imperfetto
102. Carteggio di Mr. Carnot con Mr. Mallet Dupan (sv. 1 / 6)
103. Le due gemelle dell' abate Chiari (sv. 1 / 4)
104. Ad Brevem de comato et crispulo clerico Diatriben Critico-Canonico-Historicum de barba additamentum cum brevi ad marmora macarensia additione auctor Io. Josepho Paulovichos Lucichio (sv. 1 / 10)
105. Opere Teatrali dell' ab. Andrea Willi tomo 1 (sv. 1 / 3). Imperfetto
106. Iusti Lutiones Arithmeticae (sv. 1 / 3)
107. Istoria generale dei viaggi tomo XVIII (sv. 1 / 3). Imperfetto
108. Consiglio politico al governo Veneto presentato nell' anno 1736 dal Marcese Scipione Maffei (sv. 1 / 10)
109. Brevi annotazioni intorno alla Geografia, Sfera e Cronologia divine Girolamo Arneri sotto la disciplina del B. J. D. L. F. (sv. 1 / 1). Manoscritto
110. Elementi della Rettorica e d'altri trattari appartamenti all'umanita di me clerico Giacomo Arneri (sv. 1 / 1). Manoscritto
111. Della Patria di s Girolamo di D. Giovanni Capor (sv. 1 / 10)
112. Imp. R. istituti politecnico di Vienna (sv. 1 / 5)
113. De Illiricae linguae vetustate et amplitudine, dissertatio F. Sebastiano

- Dolci a Ragusio (sv. 1 / 5)
114. Osman gospodina Jiva Frana Gundulichia (sv. 1 / 40) manoscritto
115. Thomas a Kempis de imitatione Christi (sv. 1 / 10)
116. Il Pastor Fido (sv. 1 / 10)
117. Aristodemo (sv. 1 / 5)
118. Brevissime istruzione delle 8 parti dell' orazione (sv. 1 / 10)
manoscritto
119. La Babilonia distrutta poeme eroica di Scipione Herrico (sv. 1 / 10)
120. Componimento Drammatico in illirico di non conosciuto autore
(sv. 1 / 20). Manoscritto
121. Altro componimento drammatico illirico di non conosciuto autore
(sv. 1 / 20). Manoscritto
122. La seconda parte dell' istoria dal suo tempo di Mosignor Paolo Giovo
vescovo di Nocera tradotta da Lod. Domenichi (sv. 1 / 4). Imperfetto
123. La corte santa del P. Caussino tradotta da Carlo Coccastello
(sv. 1 / 10)
124. Summa Goffredi de Trano Clariss. Jurio interpretio in titulos
decretalium (sv. 1 / 6)
125. Orazione panegirica di Nicolo Bonicelli di Zara (sv. 1 / 6)
126. Nobili et egregio viro S. R. i comiti Joani Petro de Goess Pr. Fr.
Bonaventura a Corcyra Nigra (sv. 1 / 6)
127. Poesie del conte G. da Bizzaro (sv. 1 / 6)
128. Allocuzione del nob. S. Girolamo co. Trevisan (sv. 1 / 6)
129. Viaggio 2do del Capitan Kok negli anni 1774-1775 (sv. 1 / 10)
130. Philosophia a Bened. Stay Ragusino versibus traditae libri seks
(sv. 1 / 10)
131. Prosodia Italiana (sv. 1 / 5)
132. L' aventure francese (sv. 1 / 6)
133. Ritratti Poetici, Istorici, e Critici di varii moderni uomini di lettere di
Appio Anneo de Faba Cromaziano (sv. 1 / 6)
134. Nuova Biblioteca di campagna, ovvero trattenimenti dello spirito e dal
cuore tomo II (sv. 1 / 3). Imperfetto
135. Georgi in Naufrag. D. Pauli (sv. 1 / 6)
136. Rup. A. S. Gasp. D. Paul. in Mel. Red. P. 1 (sv. 2 / 10)
137. Ciantar in Naufrag. D. Pauli (sv. 1 / 5)
138. Sciugliaga opuscoli (sv. 1 / 6)

139. Ferrari notizie storiche sulla lega tra Carlo VI e la Repp. Veneta
contro il gran Sultano Acmet III (sv. 1 / 10)
140. Raccolta dei vocaboli ecclesiastici fatti da Dom. Magri (sv. 1 / 6)
141. Evangeliche resolutions opera del P. Donato Calvi de Bergamo
(sv. 1 / 6)
142. Storia delle religioni del signor Jovet tradotta dal francese (sv. 2 / 10)
143. Discorso della Religione degli antichi Romani ed altro discorso della
castrametazione e disciplina militare, bagni ed esercizi antichi di detti
Romani
144. Abate Francesco Carrara cum biografia di A. Bajamonti (sv. 1 / 3)
145. Documenti storici sull' Istria e la Dalmazia di V. Solitro fascicoli 9
(sv. 1 / 3). Imperfetto
146. Manuale pratico sugli effeti giuridici portati dal Tempo (sv. 1 / 5)
147. Manuale delle locazioni diviso in 3 capitoli (sv. 1 / 20)
148. Manuale teorico-praticale sui fallimenti, sulla cessione dei beni e sul
patto pregiudiziale (sv. 1 / 20)
149. Patenti e risoluzioni sovrane (sv. 1 / 5)
150. Manuale e formulario teorico-pratico generale di andrea amate relativo
agli atti in causa prescritti o concessi (sv. 1 / 5)
151. Manuale teorico-pratico sui sequestri prenotazioni altre cautele
provisionale ed atti esecutivi del Dott. Liberale Baretta (sv. 1 / 10)
152. Illustrazione dei 88, 609, 774, 784, 785, 786, 808, 819 del codice
civile austriatico del consiglier A. Monti (sv. 1 / 5)
153. La moglie senza marito (sv. 1 / 5)
154. Della seccatura discorsi 5 di L. Antisiccio Prisco (sv. 1 / 3)
155. Poesie italiane (sv. 1 / 6). Manoscritto
156. Della patria di S. Girolamo risposta pma di D. Giovanni Capor
Dalmatino all' opuscula di D. Pietro Stancovich (sv. 1 / 5)
157. Istruzione pastorale di Mons. Angelo P. Galli vescovo di Lesina e
Brazza (sv. 1 / 3)
158. Istoria di tutte le eresie di Domenico Bernino (sv. 1 / 6)
159. Le piazza universale di tute le professioni del mondo di Tomaso Gargoni
(sv. 1 / 3)
160. Lettere di Gian Paolo Oliva tomo 1 (sv. 1 / 3)
161. Autoritatum sacre scripturae et sanctorum Petri Canisii Theologi pars
una (sv. 1 / 3). Imperfetto

162. Statuto della città di Cattaro (sv. 1 / 1 fiorin)
163. Julii Clari sententiarum (sv. 1 / 3). Imperfetto
164. Le descrizioni universali et particolari del mondo di Luca di Linda (sv. 1 / 6)
165. Memorie storiche del Sagredo (sv. 1 / 6)
166. Instructio sacerdotum Franciscii Toleti (sv. 1 / 6)
167. Officina Johannis Ravisii textorio ivernensis (sv. 1 / 5)
168. Silvester Valerio Dei Gratia dux Venetiarum (sv. 1 / 15). Manoscritto
169. Raccolta di scritture concernenti la diminuzione delle feste di precetto da Lamindo Pritanio (sv. 1 / 5)
170. Jacobi Zabarelli de Rebus naturalibus (sv. 1 / 5)
171. Farlati Illyricum sacrum tom 2 (sv. 2 / 1 fiorin)
172. Il regno degli Slavi di Mavro Orbini (sv. 1 / 10)
173. Io. Oinotoni Jurisconsulti in quattuor Institutionum Imperialium Justiniani Imp. Libros Commentari (sv. 1 / 6)
174. Joannis Lucij Dalmatini de regno dalmatiae et croatiae libri seks (sv. 1 / 2 fiorina). Manoscritto
175. Opera omnia Julii Clari Alexandrini (sv. 1 / 10)
176. Ludouicus Tubero Dalmata abbas Gregorio Fregepani Colociensium pontifici S. (sv. 1 / 20)
177. Vocabolario Italiano-Latino; Latino-Italiano di Giuseppe Pasini (sv. 2 / 20)
178. Quaresimale del P. Paolo Segneri (sv. 1 / 6)
179. Joannis Baptistae Cardinalis de Luca Summa Summa siue sui celeberrimi Theatri veritatis e justitiae compendium, tomis secundus (sv. 1 / 3). Imperfetto
180. Li tuoni parlanti delle apocalisse (sv. 1 / 6)
181. Commedie del Signor dott. Carlo Goldoni. tomo VII ... (sv. 2 / 3) Imperfetto
182. Rhettorica (sv. 1 / 20). Manoscritto
183. Procedura Giudiziale negli affari non contenziosi nella monarchia austriaca del sig. Fùger (sv. 3 / 20)
184. Disertazioni due di Gio. Luca Zuzzeri (sv. 1 / 6)
185. Versi di varii autori delle fustiissime nozze di G. de Bizzaro colla nob. sign. Nicoletta Zuzzeri (sv. 1 / 3)
186. Dizionario Italiano-Francese, Francese-Italiano del sign. abate

- Francesco de Alberti di Villanova (sv. 2 / 30)
187. Trigonometria piana e sferica di Antonio Cagnoli (sv. 1 / 15)
188. Opere spirituali del venerando p. ant. maria cortivo de santi (sv. 1 / 10)
189. Privilegi accordati dalla Repubblica Veneta ad F(...) Pastrovichi (sv. 1 / 10)
190. R. P. F. Anacleti Reifensstuel Theologia Moralis (sv. 1 / 10)
191. Il Propronio Historico, Geografico, e Poetico (sv. 1 / 5)
192. Altra e divozione del Quaresimale di Paolo Segneri (sv. 1 / 5)
193. Regolamenti della Repubblica di Ragusa per la navigazione nazionale (sv. 1 / 1 fiorin)
194. Raccolta delle leggi e delle ordinanze emanate in proposito della tassa d'emigrazione e del diritto d'albinaggio (sv. 1 / 5)
195. Manoscritti sulla Dalmazia (sv. 1 / 1 fiorin). Manoscritto
196. Della Giocondità (sv. 1/30). Manoscritto
197. Lettera della rapp. Veneto agl' Illustrissimi (...) signori deputati ed aggiunti sopra la Provisioni del denaro in Dalmazia (sv. 1/10)
198. Orazione e poesie degli accademici rinvigiti di Zara per sua eccellenza il signor Francesco Grimani proveditor generale in Dalmazia ed Albania (sv. 1 / 5)
199. Saggio politico dell'Albania Veneta in occasione dell' invasione di Pastrovichio successa li 29 Giugno 1785. (sv. 1 / 15). Manoscritto
200. Memorie storiche denotanti l'istituzione della provincia Regolare di S. Francesco nello stato di Ragusa (sv. 1 / 10) Manoscritto
201. Notificazione con cui viene pubblicato il nuovo Regolamento per l'amministrazione erariale di tutti i lotti decimali della Dalmazia a cominciare dal l'anno 1838 in poi (sv. 1 / 5)
202. Discorso del cav. Bajamonti membro della corteo d'appello in Ragusa (sv. ?/4)
203. Le Merope: tragedia del signor Marcese Scip. Maffei (sv. 1 / 6)
204. Accademia fatta dell signori Rhetorici del Lem. Ant (...?) di Spalato in lode dell ... (?) et ... Carlo Pisani proveditore gen. in Dalmazia ed Albania 1711. (sv. 1 / 10). Manoscritto
205. Libro nuovo dell entrate della Cattedrale di Curzola 1702 (sv. 1 / 10). Manoscritto
206. Lezioni morali sopra Giona profeta di F. Angelo Paciuchelli (sv. 2 / 3)

- Imperfetto
207. Martin Bonacinae operum de morali theologia et tomus secundus et tertius (sv. 2 / 3) imperfetto
208. Consiliorum Petri Pauli Parisii pars tertia (sv.1 / 3) imperfetto
209. Opera Bartoli (sv. 10 / 30)
210. Digestum novum tandertarum Juris Civilis 3 tomiis (sv. 3 / 20)
211. Codicis Justinianiae repetita prelectione libri novem priores (sv. 1 / 5)
212. Volumen locupletius qua antehac. contient 3 libros codicis, nouellas, et feuda (sv. 1/5)
213. Iconologia opera di Cesare Ripa (sv. 1 / 5)
214. Historia deorum Fatidiorum, vatium, sibyllarum, phoebadum, apud priscos illustrium cum eorum Iconibus (sv. 1 / 5)
215. Esame critico delle patria di S. Girolamo di Appendini (sv. 1 / 6)
216. Montesquieu. Spirito delle leggi traduzione genovese (sv. 4 / 30)
217. Davilla. Istoria delle guerre civili di Francia (sv. 5 / 1 fiorin)
218. Tiraboschi: storia della letteratura italiana. Tomi 6 (sv. 6 / 18).
- Imperfetto
219. Corso di belle lettere del signor Batteaux tomo 2do e 3zo (sv. 2 / 6)
220. Brevi Annotazioni intorno alla Geografia di Giacomo Arneri nel semianrio archip. di Spalato 1713. gen. (sv. 1 / 20). Manoscritto
221. Prosodia della lingua latina opera di D. Ferd. Parretti 2da parte (sv. 1 / 4)
222. Vita dei Pontefici di Bart. Platina Cremonese (sv. 1 / 4)
223. Principi della legislazione universale tomo II, III, IV (sv. 3 / 9).
- Imperfetto
224. Elementi di giurisprudenza civile secondo le leggi romane e venete del sott. Ubaldo Bregolini (sv. 4 / 20)
225. Le leggi civili nel loro ordine naturale di Domet volumi... (sv. 10/50)
226. Concordanza del diritto comune col veneto con un appendice sopra le regole della raggio civile e canonica (sv. 3 / 30)
227. Amor tra l'armi di A. Piazza (sv. 1 / 4)
228. La notte affamoso (sv. 1 / 4)
229. Pensieri sulla Dalmazia in versi dal Conte Niccolo Ivellio (sv. 1 / 10)
230. Opere del Lenatore Vicenzio da Filicaja, tomi due (sv. 1 / 20)
231. Justinus ex M. Zuerii Bonhorumi Rencesine (sv. 1 / 10)
232. Elementa Geometriae auctore Andrea Tacquet (sv. 1 / 5)

233. I sei primi elementi della geometria piana di Leonard Ximenes (sv.1 / 5)
234. Urbani appendici Carmina (sv. 1 / 6)
235. Rime del Faggiuoli parte sesta (sv.1 / 3) imperfetto
236. Gl' Incas di Marmontel tomo II (sv. 1 / 3) imperfetto
237. Istoria d'Inghilterra di Littleton tomo II (sv. 1 / 3)
238. Dell' ercole e studio geografico di Gio. Batt. Nicolosi vol. 2do (sv. 1 / 3). Imperfetto
239. Manoscritti sull'isola di Curzola et ... (sv. 1 / 30). Manoscritto
240. Manoscritti sui Cattaro (sv. 1/30). Manoscritto
241. Elementa Metaphysice mathematicum in morem adornata ab Antonio Genuenesi, volumi 3, copie 2 (sv. 6/18). Imperfetto
242. Antonii J/Gennensi Elementorum Metaphysicae tom. IVum (sv. 1 / 3). Imperfetto
243. A. Gemensi elementorum artis logico critico libri V cop. 2 (sv. 2 / 6). Imperfetto
244. Nolet, Fisica, tomi 6 (sv. 6 / 30)
245. Regolamento generale della procedura giudiziaria per le cause criminali di Giuseppe 2do col testo tedesco di fronte (sv. 2 / 10)
246. Disertazioni fisiche del Dott. Giuseppe Pujati (sv. 1 / 6)
247. Commentario sulle campagne di guerre di Napoleone I (sv. 1 / 5)
248. Gozzi. Rime piacevole (sv. 1 / 3)
249. Le due gemelle dell' abate Chiari, tomo II (sv. 1 / 3)
250. Raccolto di lettere Ducali, Terminazioni, atti, etc.... della maj.ca Communita et... dell' isola di Curzola trascritti secondo l'andrine dei tempi da un libro antico esistente in casa Arneri, da me D. Giacomo Can.co Arneri l'anno 1749 (sv. 2 / 2 fiorina). Manoscritto
251. Il conelane, componimento Drammatico (sv.1 / 5)
252. Codice dei delitti del 1803. (sv. 1 / 3)
253. Collezione delle .. ed ordinanze di Giuseppe II con appendice volume IV e V (sv. 3 / 9). Imperfetto
254. Raccolta di carte pubbliche e proclammii sortiti alla Bocche di Cattaro dopo la dedizione a sua M. Franc. II (sv. 1 / 10)
255. La bella pelegrina dell' abate Chiari, tomo I (sv. 1 / 3) imperfetto
256. Pratica Comunale (sv. 1 / 5)
257. Poesie per l'ingresso di M. Jadulinich a Ragusa (sv.1 / 1)

258. Pratica Criminale di Giuseppe Boerio (sv. 1 / 5)
 259. Il consolato del mare (sv. 1 / 6)
 260. Pensieri sulla passione di J. Cristo (sv. 1 / 10). Manoscritto
 261. Osservazioni sugli articoli piu interessanti dal cor. di commercio del regno d'Italia del notazio Angelo Treccani- Chinelli (sv. 1 / 20)
 262. L'arte di ben apprendere la pratica del foro Veneto di Pier Giovanni Pivetta (sv. 2 / 6)
 263. Prospetto Ragionato di alcune notizie storiche conducenti a ben intendere la giurisprudenza Romana di Gir. Bajamonti di Spalato (sv. 1 / 5)
 264. Poesie slave ed italiane dirette al Bano Jellacich 1850 stampate a Ragusa (sv. 1/2)
 265. Istoria delle rivoluzioni di Spagna dal Padre Giuseppe d'Orleans tomo I, II, e III legati in uno (sv. 1/15)
 266. Diploma della laurea dal dot. Gir. Arneri dell'anno 1729 (sv. 1/5)
 267. De modo formandi processum informativum auctore Tranquillo Ambrosino (sv. 1/3)
 268. Corelius Nepos (sv. 1/5)
 269. Prosodia Bononiensis reformata auctore Bapt. Riccioli (sv. 1 / 5)
 270. Le confessioni di una donna galante (sv. 1 / 10)
 271. L'eternita consigliera del P. Bartoli (sv. 1 / 10)
 272. Agrippina Minore, e mutazione dell'imperio dei primieri Cesari di Franc. De'Conti Berardi Caporio Cuccius (sv. 1 / 5)
 273. Ars metrica (sv. 1 / 5)
 274. Quinto Curzio (sv. 1 / 3). Imperfetto
 275. Istoria di Francesco Wills (sv. 1 / 5)
 276. Metodo per istudiare la storia del dott. Langlet di Fresnoy. Tome II (sv. 1 / 3). Imperfetto
 277. Nuova Descrizione di tutte le citta dall'Europe e delle cose piu notabili che vi sono da vedere (sv. 1 / 15)
 278. Trattati di pace dal 1600 fino alla pace generale di Amiens. 25 Marzo 1802. (sv. 1 / 10)
 279. Storia naturale di Büffon, volumi II, V, VI (sv. 3 / 4) imperfetto
 280. Aluni opuscoli di M. Tullio Cicerone tradotti dal Bandiera (sv. 2 / 4)
 281. La fanatsima dell'abate Chiari (sv. 1 / 3)
 282. Selecte e profanis scriptoribus Historie pars I (sv. 1 / 2) imperfetto

283. I piaceri dello spirito ossia analisi dei principi del gusto (sv. 1 / 3)
 284. Prosodia della lingua latina del Poretti (sv. 1 / 3)
 285. La veneziana di spirito dell'abate Chiari tomo II (sv. 1 / 2) imperfetto
 286. I zingani storille piacevole (sv. 1 / 5)
 287. Zivot gospodina našega Isukarsta i divice Marie (sv. 1 / 4)
 288. L'interesse della Religione Cristiana nei grandi avvenimenti di questi tempi (1798) (sv. 1 / 5)
 289. Anacreontiche dell'ab. P. Bernardi nelle nunziali festività de Bizzaro Zuzzeri (sv. 1/3)
 290. Parnassus poeticus Joannis Buchleri (sv. 1 / 3)
 291. Petri Bembi Patriti Veneti epistole omnes (sv. 1 / 3)
 292. Vocabularium utrusque juris (sv. 1 / 4)
 293. Il viaggiatore moderno (1794) (sv. 1 / 5)
 294. Amalia Booth tomo V (sv. 1 / 2). Imperfetto
 295. Catalogo di omnie principi (1548) (sv. 1 / 5)
 296. Bajamonte Tiepolo poetia eroico (sv. 2 / 4)
 297. Fasti e tristezze di Pubbio Ovidio Nasone tradotti dal dottor Giambattista Bianchi parte 1mo (sv. 1 / 2). Imperfetto
 298. Il canochiale aristotelico di Emannuele Tesauro (sv. 1 / 4)
 299. Le opere volgari di Sanazaro (sv. 1 / 5)
 300. Dizionario compendioso delle favole (sv. 1 / 3)
 301. Regolamento generale della proc. giudiziaria per le cause civili di Giuseppe II (sv. 1 / 4)
 302. Narrazione degli avvenimenti accaduti ad un agricoltori in Franica (sv. 1 / 3)
 303. Novelle morali di Marmontell tomo I (sv. 1 / 2). Imperfetto
 304. Historia dell'apperizione di M. Vergine sopra il M. Norico di Vicenza (sv. 1 / 3)
 305. Corso di amena letteratura tomo X (sv. 1 / 2) imperfetto
 306. Stemmi delle famiglie Venete (sv. 1 / 4)
 307. Sietta di facezia del Piovano aveloto, del Gouetta (?) (sv. 1 / 5)
 308. Dell'ingresso di M. N. Scacoz a Lesina (sv. 1 / 4)
 309. Traduzioni dell'abate P. Metastasio (sv. 1 / 4)
 310. Novelle Spagnoule di Madamigella Barbier tradotta dal Francese (sv. 1 / 5)
 311. Bibliotheque amusente tomo II (sv. 1 / 2) imperfetto

312. Syderei Leonis Pholosophica lux (sv. 1 / 5)
 313. Navicella grammaticale di J. Battista Racani (sv. 1 / 4)
 314. Rime e versi per sua eccelenta Gian. Pasqualigo (sv. 1 / 3)
 315. Tabule gradium eagnatronum (?) (sv. 1 / 4)
 316. Rhetorica nova P. Caroli Pajotti (sv. 1 / 5)
 317. Numa Pompilius Tom. Premer (sv. 1 / 2). Imperfetto
 318. Codice generale sopra i delitti e le pene di Giuseppe II (sv. 1 / 4)
 319. Orazioni di Cicerone nel loro originale latino (sv. 1 / 5)
 320. Indice universale dei nomi di quasi tutte le cose del mondo, delle science, delli arti coi loro termini principali (sv. 1 / 10)
 321. Vita dell' ab. P. Metastasio (sv. 1 / 5)
 322. Joan. Arn. Corvini ji. Jurisprudentia Romana, Cl. H. Vultei, contracta: publico donata, studio et opera Arnoldi Corvini a Belderem (sv. 1 / 6)
 323. Dei Canti Popolari degli slavi meridionali colle traduzione illirica di fronte (sv. 1 / 15)
 324. Sulla questione doganale della Dalmazia (sv. 1 / 6)
 325. Illustroque a 3 jurogetti sulla ridgni (...?) (sv. 1/3)
 326. Codice civile Pontificio (sv. 1 / 10)
 327. Procedura civile Pontificia (sv. 1 / 10)
 328. Manoscritti su Lagosta et ... (sv. 1/10). Manoscritto
 329. Prose Fiorentine (sv. 5 / 25)
 330. Statuto di Curzola (sv. 1 / 2 fiorina). Manoscritto
 331. Narrazione apologetica di P. Ant. Gratarol (sv. 1 / 9). Imperfetto
 332. Il tesoro della dottrina cristiana di N. Turlot (sv. 1 / 4)
 333. Mnogosvietlomu gospodinu Marinka Frana Tudiscevichia Vlastelinu Dubrovackomu Givo Frana Gundulichia (sv. 1 / 5)
 334. Opere del signor P. Mattei istoriografo del Re di Francia (sv. 1 / 4)
 335. Discorsi di don Giacinto Gimma sull' Italia litterata tomo I e II (sv. 2 / 6)
 336. Usdasi Mandalene po D. Ignaziu Giorgi (sv. 1 / 4)
 337. Prose volgari di mons. Agostino Mascardi (sv. 1 / 10)
 338. Petrarca in arqua opera postumo di Giov. Batt. Zaborra (sv. 1 / 15)
 339. Junii Antonii Comitii de Restiis Patricii Ragusini Carmina (sv. 1 / 6)
 340. Pratica criminale secondo la legislatione veneta (sv. 1 / 5)
 341. Viaggi di Cook tomo III e IV (sv. 2 / 6)
 342. Statuta Veneta cum correctionibus et additionibus novissimus (1691)

- (sv. 1 / 6)
 343. Raccolto delle leggi ed ordinanze per la Dalmazia anno 1821. (sv. 1 / 3)
 344. Manuale del senoner volume I (sv. 1 / 3). Imperfetto
 345. Commentario sopra il Regolamento generale civile del Füger volume I (sv. 1 / 2). Imperfetto
 346. La filosofia morale di Lodovico Ant. Muratori (sv. 1 / 4)
 347. Ortografia moderna italiana per uso del Seminario di Padova (sv. 1 / 5)
 348. Istruzioni militari per uno sbarco; per l'assedo di una piazza e... (sv. 1/6)
 349. Aurora legale di Carlo Tebaldo (sv. 1 / 4)
 350. Institutiones aritmechice Paulini (sv. 1 / 3)
 351. Andro Stitichezza comedia illirica del Canavelli (sv. 1 / 10). Manoscritto
 352. Codice Napoleone per Regno d'Italia col testo it. franc, e latino (sv. 1 / 1)
 353. Codice per la Veneta mercantile marina (sv. 1 / 6)
 354. Sciolti di Nicolo Iuellio pell' ingresso di M. S. Giov. Scacoz alla sedia vescovile di Lesina (sv. 1 / 3)
 355. Esemplare del progresso criminale di Giuseppe Boerio (sv. 1 / 3)
 356. Della flogosi protreiforme del dott. Michele Solitro (sv. 1 / 3)
 357. Principii della giurisprudenza commerciale esamineti dell'avvocato Emidio Cesarini (sv. 1/6)
 358. Istruzioni Giuseppine dal 1785; 9 settembre (sv.1 / 6)
 359. Regolamento pratico della proc. giud. per le cause civili di Giuseppe II (sv. 1 / 6). Manoscritto
 360. Il notajo istruito nel suo ministero di Giovanni Pedrinelli (sv. 2 / 20)
 361. F. Ambrosii Calepini dictionaii due copie (sv. 2 / 20)
 362. Fatti Veneti di Franc. Verdizotti volumi 2 (sv. 2 / 20)
 363. Abato Panormitani commentaria in quartum et quintum librum Decretalium tommo 7um (sv. 1/2). Imperfetto
 364. Scholia in Instit. un volume (sv. 1 / 2) imperfetto
 365. Martyrologium Romanum (sv. 1 / 25)
 366. De Fideicomissis M. Antonni Pelegrini, edi... 7tima (sv. 1 / 6)
 367. Istruzione intorno alle epizoozie colle traduzione illirica (sv. 1 / 4)
 368. Il consolate del mare (sv. 1 / 4)

369. Pratica di coscienza per tutte le religiose claustrali di F. Paolo Richiedei (sv. 1 / 10)
370. Jacobi Zabarellae Patavini tabulae logicae (sv. 1 / 4)
371. Familiae Dalmaticae et Sclavonicae seu series genealogicae ac Historiae Regum et Toparcharum Dalmatiae auctore Carolo Du Fresne Domini Du Cagne Regi a consilijs et Francis apud d. Ambianos g... (sv. 1 / 20) manoscritto
372. Damiano di Guide tragedia 1802 ed altre composizioni in prose ed in versi (sv. 1/15). Manoscritto
373. Versioni e Composizioni sacre e profane in lingua illirica (sv. 1 / 20). Manoscritto
374. M.S. Vindicis Melitenses ; N. d. P. – A. Erbrando con infine copia delle risposte al Paras. di Sitacu... del Mons. Fontanini (sv. 1 / 15). Manoscritto
375. Institutiones Justiniani (sv. 1 / 10). Manoscritto
376. Rime di Giovanni Bolizza da Cattaro (sv. 1 / 10). Manoscritto
377. Manoscritti da depurarsi (sv. 1 / 6). Manoscritto
378. Della vita e delle opere di Francesco Jutti (?) (sv. 1 / 8)
379. Della sovrana giurisdizione dei Re sopra la politica della chiesa traduzione dal Francese dell'anno 1625 (sv. 1 / 30). Manoscritto
380. Bolle, lettere discorsi in diverse materie ecclesiastiche e profane (sv. 1 / 30). Manoscritto
381. Statuto della Brazza (sv. 1 / 2 fiorina). Manoscritto
382. Lezioni di Logica e filosofia (sv. 1 / 30). Manoscritto
383. In laudem antiquissima Familia Vladimirovich di Narenta (sv. 1 / 3)
384. Novelle Chinesee
385. Lettere riguardanti la carica generalizia e suoi ministri in Dalmazia ed Albania della Repubblica di Venezia (sv. 1 / 4). Manoscritto
386. Castelli. Sulle servitù pradiali fascicoli 3 uno de quali consistente in tavole (sv. 3/15)
387. Paulinovich etc Dramatici componimenti in poesia illirica (sv. 1 / 6). Manoscritto
388. Il Pastor Fido traduzione illirica del Canavelli (sv. 1 / 40)
389. Volume uno – seguita volume uno (sv. 1 / 2 fiorina)
- Historia seu Cronica salonitanorum atque spalatinorum Pontificum auctore Thoma Archidiaconi Spalatensis. Florui et circa anni dom.

- 1263
- Paladii Fusci Patavini de situ orae Illirici Opusculum duobus Felly com...
- Memorie storiche di Micha Madii de Barbazanis
- da Spalato de fasti dei Romani Imper. e L... Pontifici dal latino da anonimus autore tradotti
- Cronica Rerum sive Regnum Illris
- Ludovici Tuberonis Dalineta abbato commentariorum de rebus qu. temporibus ejus in ille Europae parte, quam Pannonij et Turcae, eorumque finitum incolcut (?) geste sunt, Libri II, summa fidelita(?) ne non diligentia conscripti
390. Tragicomedia Illirica (sv. 1 / 15). Manoscritto
391. Annotazioni pratiche al cod. civ. austr. di G. Basevi (?) 2da edizione (sv. 1 / 6)
392. a) vita sancti Tryphonis b) disertatio Joan. Nardini c) anntazioni all Istoria di S. Doimo ves. di Salone d) Spen... della verita e di stesa (?) del sacerdozio e principato contro lor scisma eretico sorviano (sv. 1 / 20). Manoscritto
393. Pergamene parecchie entro una scatola di cartone (sv. 1 / 15). Manoscritto
394. Il christiano istruito nella sua legge di P. segneri copie 2 (sv. 2 / 20)
395. Massimus Hieronimus vita sur scriptor auctore Sebastiono Dolci Ragusino (sv. 1 / 6)
396. Istoria delle rivoluzioni di Francia sotto il regno di Luigi 14ti del Conte Gualdo Priorato (sv. 1 / 6)
397. La Cristiade del Palmotta in illyrico (sv. 1 / 10)
398. Opere di F. Paolo Sarpi Tomo I e II (sv. 2 / 40)
399. Lezioni morali sopra Giona Profeta del Padre Paciuchelli volume 3 (vedi altro foglio) (sv. 1 / 2). Imperfetto
400. P. Virgillii Maronis Poeta (sv. 1 / 4)
401. Registro riguardante il maneggio dei capitoli delle smole e confrater. ti laiche della citta di Curzola (sv. 1 / 5). Manoscritto
402. Relazione alle Republica Veneta dal prov. etc. sulla Dalmazia (sv. 1 / 10). Manoscritto
403. Riflessioni economico politiche sopra la Dalmazia di ... Elia? Garagnin (sv. 1 / 15)

404. Marmora Traguriensia Paulovicii Lucii (sv. 1 / 10)
 405. Mandalena Pokorniza gospodina Giua ... (sv. 1 / 5)
 406. Pisnih Sloxenich po vojvodi Giovanij Mar... Posaninij [nečitko] (sv. 1 / 5)
 407. Skupozakonik (sv. 1 / 5)
 408. Piano costituzionale formato dalla deputazione della citta et... dell'isola di Corfu li 21 Ottobre 1801 (sv. 1 / 4)
 409. Ordenii dell'illustr. et Zorzi Marosini capitan generale da Mar. peri l'buongoverno dell'armato, navigazione et altro (sv. 1 / 5)
 410. Regolamento degli op... [nečitko] della Dalmazia (sv. 1 / 3)
 411. De origine et amplitudine civitatis Verone Torelli Sarayne Veronensis (sv. 1 / 5)
 412. Marmora macariensia Joach. op. Josephi Paulo(...) Lucich Dalmata (sv. 1 / 10)
 413. Regolamento pegli avvocati approvato il 16 ag. 1849 (sv. 1/15)
 414. Ricordi a Giacomo Margony dell'abate Ludovico Romano (sv. 1 / 6)
 415. Le legge di Cambio per tutta la mon. austr. del 25 Gen. 1850 illustrato dal d. J. N. Berger avvocati in Vienna (sv. 1 / 10)
 416. Codice civile austriaco (sv. 1 / 20)
 417. Orazioni Christiane (sv. 1 / 4)
 418. Sacrosancti concilii Tridentinii Canones et Decreta (sv. 1 / 10)
 419. Editto Politico di Navigazione Mercantili austr. 5 apr. 1774 (sv. 1 / 6)
 420. Introduzione sopra la storia universale dai primi tempi fino al presente umiliato a M... [nečitko] Gabriele co. di S. Paolo, Patrizi Veneto ed attuale consigliere 1734
 421. Manuale degli atti tra vivi e d'ultima volonta colli loro module di Franc. Maria Carcano con ... (sv. 1 / 6)
 422. Regia Parnassi (sv. 1 / 20)
 423. Relazioni della fondazione Leopodini nell'Imp. d'Austria (sv. 1 / 3)
 424. Avvertimenti di Lord Chasterfield a suo figlio (sv. 1 / 4)
 425. Manuale pratico sul modo di procedure nella via esemtiva contro il debitare per mezzo d'un documento il quale in virtu del Regolamento generale del prior. av. meriti piena fede a norma della govern. Teotificagn... [nečitko] il Luglio 1839 di J. A. conti (sv. 1 / 4)
 426. Manuale del Possesso e dalle azioni possessorie con 28 modula (sv. 1 / 5)

427. Manuale del Cod. di commercio con note di G. A. Castelli (sv. 1 / 6)
 428. Manuale teor. prat. ad uso degli aspiranti ed esercenti il notariato di g. A. Castelli (sv. 1 / 10)
 429. Codice penale universale austriaco (sv. 1 / 10)
 430. Istruzioni di Filosofia morale del Sign. Fergusson (sv. 1 / 40)
 431. Manuale del codice di commercio di terra e di mare colle modifica. fino al 1852 corredato da Nicolo Faramiti [?] (sv. 1 / 10)
 432. Codice di commercio (sv. 1 / 15)
 433. L'uomo di lettere diffeso ed Emendato del P. Daniel Bartoli (sv. 1 / 10)
 434. Manuale teor. pratico portante osservazioni sopra le due ordinanze del Ministero della giustizia nella procesura sommaria e cambiaria... di Franc. Guiseppe T... (sv.1 / 10)
 435. Manuale teorico pratico sul contratte di compravendita e sulla cessione di Liberale Baretta (sv. 1 / 10)
 436. Opere spirituali del Venerando P. Ant. Maria Cortivo de Santi Parte Iida (sv. 1 / 2). Imperfetto
 437. Antichita Romane Parte II (sv. 1 / 2). Imperfetto
 438. Aritmetica di Giov. Gorni Parte II (sv. 1 / 2). Imperfetto
 439. Trattato elementare di dui Croumere Marittimo e Cambiari di Giuseppe A. Dalluscheck (sv. 1 / 6) imperfetto
 440. Diritto organico 1811; Istruzioni pell'administrazioni comunali dell'Dalmazia; Istruzioni pei Capitani anziani (sv. 1 / 10)
 441. Anka i Stanko Pesanaz Ane Vidovichie iz Sibenica colla traduzione italiano di fronte (sv. 1 / 2)
 442. Die Natali Franc. Josephi et... ode di Giuseppe Ciobarnich Macarc.. (sv. 1 / 4)
 443. Zappe agraria 1755 col decreto di suo ablizione 1806 (sv. 1 / 5)
 444. Orazione di morti di L. Primo Contarini fatto i reif... a Cotor dal dott. G. Pasquali Prima (sv. 1 / 3)
 445. Congedo in brevi voci revitato nella partenza dell'Illustrissio Signor Andrea Baroni dal contado di Curzola d' Andrea Ismaelli 1641 (sv. 1 / 3)
 446. Regolamento per la organizzazione di comuni 1822 (sv. 1 / 3)
 447. Stampa. Nobili abitanti nel casal di Blatta. Altaglio (sv. 1 / 3)
 448. La cosa rara humana per musica da rappres nel nob. teat. Gara nel 1796 dedicato a S. G. il N. S. Andrea Giereni .. di tore fenerale di

- Dalmazia ed albania (sv. 1 / 4)
449. Instructio pro medicis et Chirurgio visitationem aegrotorum et inspectionem cadaverium curantibus (sv. 1 / 5)
450. Saggio letterario di aluni Giov. Scolari de Rv. S. Car. Arcida vic. Generali D. Giav. ... dea cos. 1803 (sv. 1 / 2)
451. Istruzioi per li Imp. R. Pret.. [nečitko] Dalmati (sv. 1 / 3)
452. Elogio all ab. Ruzzero Gius. Boscovich del Co.. G. de Bizzaro (sv. 1 / 3)
453. Discorso pronunziato sulla Metropolitanano di Zara il 15 Maggio 1814 per la liberazione di S.S. Pio VII (sv. 1 / 3)
454. Varie annotazioni manoscritte (sv. 1 / 3). Manoscritti
455. Annotazioni manoscritte (sv. 2 / 3). Mansocritti
456. Tre componimenti per occasione dedicati a sua eccellenza il car di Gaeij (sv. 3 / 3)
457. Plac Marka Gorchine u izgubliegnu svoga tovara u Zavalatizi (sv. 1 / 4)
458. Appellazione dei Francesi al senato ossia sua Philippica (sv. 1 / 3)
459. Metodo prescritto per eseguire la cosi... [?] 1806 negli stati venti ... (sv. 1 / 3)
460. Osservazioni sull allevamento dei bachi da seta a ... scoperto per la Dalmazia (sv. 1 / 3)
461. Ordeni dell Illustrissimo, e... Sig Leonardo Foscolo Proc. di S. Marco per il buon governo dell armata navigazione ed altro (sv. 1 / 4)
462. Lettere circolare del P.M.R. Costantino Bozich ai MM RR PP (sv. 1 / 3)
463. Il 19 aprile 1846 Ragusa Poesie (sv. 1 / 3)
464. Spiegazioni sullo stendardo Ottomano 1683 (sv. 1 / 4)
465. A Pio IX Pont. Mas. Canzoni di Caterina Franceschi Ferrucci (sv. 1 / 3)
466. A sua eccellenza Gui. Ban Jelaccich canzoni di A. Casnacich tradotta dal Prof. Marco Calogera (sv. 1 / 1)
467. Istruzione per il personale sanitario del circolo 1816 (sv. 1 / 3)
468. 1427 Indictione V die secundo Mensio Maij (sv. 1 / 5)
469. Le coste e le isole dell Istria e Dalmazia di M de Cassotti (sv. 1 / 6)
470. Iudice ragionato delle Patenti o risoluzioni sovrane et ... compilato de Giovanni Nepom. Giordani (sv. 1 / 4)

471. Per la fedelissima communita di Curzola contro Monsignor Vescovo (sv. 1 / 3)
472. 1646. Per li poveri di Primorian, abitanti sopra la isola di Lesina, Brazza e Curzola (sv. 1 / 6)

Napomena: Vrijednost knjiga je na drugom mjestu u zagradi i iskazana je u soldima ukoliko nije drugačije naznačeno.

ARHIVSKI IZVORI

Državni arhiv u Dubrovniku, Arhivski sabirni centar Korčula - Lastovo

HR-DADU-459. Obiteljski fond Arneri. 3. Članovi obitelji Arneri,

3.25. Bibliografski zapisi (rukom Vlaha IV Arnerija), kutija 201.

3.26.1. Privatna dokumentacija Rafa IV, Popis knjiga obitelji Arneri, kutija 207

3.26.1 Atobiografske bilješke Rafa IV Arnerija - autobiografske bilješke od 22.02. 1837.- 4. 04.1875. fascikal I, kutija 203

3.31. Popis Biblioteke Arneri iz Korčule, kutija 218 c

HR-DADU-SCKL-269. Obitelj Šeman. Spisi don Antuna Šemana ml., Zapisnik s popisom knjiga sastavljen 24. ožujka 1827.

HR-DADU-SCKL-160. Općinski sud u Korčuli. Ostavine,

Ostavina br. 27/1868 po smrti Marka Foretića pok. Ivana

Ostavina br. 76/1867 po smrti Antuna Jakšića pk. Šimuna

HR-DADU-SCKL-157. Kotarski sud u Blatu, Ostavine, ostavina br. 1/1867 (serija XXII) po smrti don Petra Cetinića.

HR-DADU-SCKL (bez oznake). Libro od dogajajih koji se zgodiše i učiniše u selu Blatu, počimjući od godišća gospodinova 1834. (Preslika prijepisa)

Državni arhiv u Splitu

HR-DAST-152. Arhiv mapa za Istru i Dalmaciju, Katastar Dalmacije, 262. Korčula

(Curzola) kotar Korčula I (Curzola),

Originalni planovi iz 1836. godine

Zapisnik čestica zgrada iz 1841. godine

POPIS KAZIVANJA

Kazivanje M. G. (2021.) – usmeno kazivanje Mara Grbića, Zagreb

LITERATURA

- Appendini, Urban (2021). U: *Hrvatska enciklopedija* [Mrežno izdanje]. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3387> (26. 8. 2021.)
- Ameri (2021). U: *Hrvatska enciklopedija* [Mrežno izdanje]. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3936>. (22. 7. 2021.)
- Bašica K. i Curić, S. (2009) *Obiteljski fond Arneri 1327-1899: sumarni inventar*. Dubrovnik: Državni arhiv u Dubrovniku. Dostupno na: <https://hais.arhiv.hr/HDA/trazilica/obavijesna-pomagala/a059ed7d-12d7-4082-8287-573b872ef973> (20. 2. 2021.).
- Bertram, M. (2001) Goffredo da Trani. U: *Dizionario Biografico degli Italiani*, 57. Treccani [Mrežno izdanje], 2021. Dostupno na: [https://www.treccani.it/enciclopedia/goffredo-da-trani_\(Dizionario-Biografico\)/](https://www.treccani.it/enciclopedia/goffredo-da-trani_(Dizionario-Biografico)/) (14. 8. 2021.).
- Bezić-Božanić, N. (1983) Nekoliko arhivskih isprava o kulturi stanovanja u Korčuli 17. stoljeća. *Godišnjak grada Korčule*, 3, 177 – 188.
- Braunsberger, O. (1911) Blessed Peter Canisius. U: *The Catholic Encyclopedia*, 11. New Advent [Mrežno izdanje]. New York: Robert Appleton Company, 2020. Dostupno na: <http://www.newadvent.org/cathen/11756c.htm> (14. 8. 2021.).
- Castronovo, V. (1969) Bonacina, Martin. U: *Dizionario Biografico degli Italiani*, 11. Treccani. [Mrežno izdanje], 2021. Dostupno na: [https://www.treccani.it/enciclopedia/martino-bonacina_\(Dizionario-Biografico\)/](https://www.treccani.it/enciclopedia/martino-bonacina_(Dizionario-Biografico)/) (22. 8. 2021.).
- Cega, F. (1996) Povijest knjižnice obitelji Garanjin Fanfonja u Trogiru s posebnim osvrtom na namještaj i stare kataloge. *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest*, 29, 129 – 137.
- Code of Justinian (2021). U: *Encyclopedia Britannica* [Mrežno izdanje]. Dostupno na: <https://www.britannica.com/topic/Code-of-Justinian>. (4. 8. 2021.).
- Corpus iuris civilis (2021). U: *Hrvatska enciklopedija* [Mrežno izdanje]. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=12521> (4. 8. 2021.).
- Crijević, Ludovik Tuberon (2021). U: *Hrvatska enciklopedija* [Mrežno izdanje]. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=12725> (12. 8. 2021.).
- Čale, M. i Zorić, M. (1974) Talijanska književnost. U: Zorić, M. (ur.), *Povijest svjetske književnosti: knjiga 4*. Zagreb: Mladost, str. 7 – 208.
- Čavić, E. (2010) Svilarstvo Zadarskog okružja u razdoblju od 1852. do 1860. godine. *Historijski zbornik LXIII*(2), 421 – 434.
- Daniello Concina (1908). U: *The Catholic Encyclopedia*, 4. New Advent [Mrežno izdanje]. New York: Robert Appleton Company, 2020. Dostupno na: <https://www.newadvent.org/cathen/04191a.htm> (23. 8. 2021.).
- Demović, M. (2008) Ignjat Đurđević i dubrovačka tradicija o svetopavlovskom brodolomu u vodama hrvatskog otoka Mljet: uvodna studija. U: Demović, M. (ur.), Đurđević, I. Sveti

- Pavao apostol brodolomac i poslije brodoloma u moru koje se sada zove Venecijanski zaljev dalmatinskog otoka Mljet: gost ili o izvornom značenju dvaju mjesta u djelima apostolskim. Dubrovnik: Biskupija Dubrovačka: Dubrovačke knjižnice; Mljet: Općina, str. 7 – 60.
- Fazinić, A. (2004) Neki podaci o privatnom životu u Korčuli od XVI. do početka XIX. stoljeća. *Godišnjak Grada Korčule* 9, 67 – 106.
- Filippi, Ž. (2019) Korčulanski kodeks iz XII. st. Lanterna: časopis za kulturu 3, 10 – 15.
- Fisković, C. (1973) Urbanističko usavršavanje Korčule Kanavelićeva vremena. *Zbornik otoka Korčule* 3, 41 – 82.
- Fournet, P. A. (1908). Pierre Busée. U: *The Catholic Encyclopedia*, 3. New Advent [Mrežno izdanje]. New York: Robert Appleton Company, 2020. Dostupno na: <http://www.newadvent.org/cathen/03086b.htm> (14. 8. 2021.).
- Foretić, V. (1949) *Otok Korčula u srednjem vijeku do g. 1420*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Galić Bešker I. *Ad: Knjižnica Arneri* (upit el. poštom). (16. 7. 2021.)
- Giovio, Paolo (2021). *Hrvatska enciklopedija* [Mrežno izdanje]. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22063> (13. 8. 2021.).
- Gjivoje, M. (1969) *Otok Korčula*. Drugo ispravljeno i prošireno izdanje. Zagreb: vlast. nakl.
- Gliozzi, M. Balbi, Adriano (1963). U: *Dizionario Biografico degli Italiani*, 5. Treccani [Mrežno izdanje], 2021. Dostupno na: https://www.treccani.it/enciclopedia/adriano-balbi_%28Dizionario-Biografico%29/ (14. 8. 2021.).
- Hajdić, M. (2015) *Povijest zaštite spomenika u gradu Korčuli u 19. i 20. stoljeću*. Doktorski rad. Zagreb: Filozofski fakultet u Zagrebu.
- Hebrang Grgić I. (2018). *Kratka povijest knjižnica i nakladnika: s kodovima i aplikacijama*. Zagreb: Ljevak.
- Index librorum prohibitorum: Leonis 13. summi pontificis auctoritate recognitus ssmi d. n. Pii pp. 11. iussu editus* (1924) Rim: Typis polyglottis vaticanis. Dostupno na: <http://librinostri.catholica.cz › IndexLibrPr1924-r PDF> (18. 8. 2021.).
- Iveković, Č. M. (1927) *Bau- und Kunstdenkmale in Dalmatien*. 2., veränderte Aufl. Wien: Anton Schroll & Co., 1927.
- Kalogjera, G. (2005). *Korčula koje više nema*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet.
- Kapor, A. (1966) Renesansna biblioteka Žilković u Korčuli. *Bibliotekar*; 1 – 3, 97 – 118.
- Kapor A. (1973) Književno stvaralaštvo Petra Kanavelića u korespondenciji Matije Kapora i Inocenca Čulića. *Zbornik otoka Korčule*, 3, 147 – 170.
- Kapor, A. (1976) Inventar pokretne imovine dr. Nikole Kapor iz 1756. *Dubrovnik*, 6, 58 – 71.
- Kresnik, I. i Horvat, V. (2020) The Jesuit Syllabus vocabulorum of Alvares' Grammar in Croatian Editions. *Obnovljeni Život*, 75(1), 53 – 64.
- Leicht, P. S. (1931) Consolato del mare. U: *Enciclopedia Italiana*. Treccani [Mrežno

izdanje], 2021. Dostupno na: https://www.treccani.it/enciclopedia/consolato-del-mare_%28Enciclopedia-Italiana%29/ (4. 8. 2021.).

Leone, M. (2018) Segneri, Paolo. U: *Dizionario Biografico degli Italiani*, 91. Treccani. [Mrežno izdanje] 2021. Dostupno na: [https://www.treccani.it/enciclopedia/paolo-segneri_\(Dizionario-Biografico\)](https://www.treccani.it/enciclopedia/paolo-segneri_(Dizionario-Biografico)) (23. 8. 2021.).

Mangini, N. (1980) Chiari, Pietro. U: *Dizionario Biografico degli Italiani*, 24. Treccani. [Mrežno izdanje], 2021. Dostupno na: [https://www.treccani.it/enciclopedia/pietro-chiari_\(Dizionario-Biografico\)](https://www.treccani.it/enciclopedia/pietro-chiari_(Dizionario-Biografico)) (7. 8. 2021.)

Mazzacane A. (1982) Claro, Giulio. U: *Dizionario Biografico degli Italiani*, 26. Treccani. [Mrežno izdanje], 2021. Dostupno na: https://www.treccani.it/enciclopedia/giulio-claro_%28Dizionario-Biografico%29/ (4. 8. 2021.)

Montesquieu, Charles Louis de Secondat, baron de la Brède et de (2021). U: *Hrvatska enciklopedija* [Mrežno izdanje]. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=41799> (29. 8. 2021.).

Muratori, Ludovico Antonio. (2021). U: *Hrvatska enciklopedija* [Mrežno izdanje]. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42478> (17. 8. 2021.).

Ong, Walter J. (1976) *Commonplace Rhapsody: Ravius Textor, Zwinger and Shakespeare*. U: Bolgar, R. R. (ur.), *Classical Influences on European Culture A.D. 1500–1700: Proceedings of an International Conference held at King's College, Cambridge, April 1974*. Cambridge [Eng.]; New York: Cambridge University Press, str. 91–126.

Peričić, Š. (2005) Doprinos Rafa Arnerija hrvatskom narodnom preporodu u Dalmaciji. *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, 47, 325 – 340.

Price Zimmermann, T. C. (2001) Paolo Giovio. U: *Dizionario Biografico degli Italiani*, 56. Treccani [Mrežno izdanje], 2021. Dostupno na: [https://www.treccani.it/enciclopedia/paolo-giovio_\(Dizionario-Biografico\)](https://www.treccani.it/enciclopedia/paolo-giovio_(Dizionario-Biografico)) (13. 8. 2021.).

Prosperov Novak, S. (1997) *Povijest hrvatske književnosti: od humanističkih početaka do Kašićeve ilirske gramatke 1604. Druga knjiga*. Zagreb: Izdanja Antibarbarus.

Prosperov Novak, S. (2003) *Povijest hrvatske književnosti: od Baščanske ploče do danas*. Zagreb: Golden marketing.

Pujati Giuseppe Antonio (2021). U: *Dizionario biografico dei friulani* [Mrežno izdanje]. Dostupno na: <https://www.dizionariobiograficodeifriulani.it/pujati-giuseppe-antonio/> (20. 8. 2021.).

Rezar, V. (1999) Dubrovački humanistički historiograf Ludovik Crijević Tuberon. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, 37, 47 – 94.

Riga, P. G. (2016) Cesare Rao. U: *Dizionario Biografico degli Italiani*, 86. Treccani [Mrežno izdanje], 2021. Dostupno na: [https://www.treccani.it/enciclopedia/cesare-rao_\(Dizionario-Biografico\)/](https://www.treccani.it/enciclopedia/cesare-rao_(Dizionario-Biografico)/) (7. 8. 2021.)

Schneidewein, Johann (2021). U: CERL Thesaurus [Mrežno izdanje]. Dostupno na: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01877637> (4. 8. 2021.).

Silva Saldanha, G. ... et al. (2018) Who is Tesouro? The man, words and things. U: Ribeiro,

F. i Cerveira, M. E. (ur.), *Challenges and Opportunities for Knowledge Organization in the Digital Age: Proceedings of the Fifteenth International ISKO Conference 9-11 July 2018 Porto, Portugal*. Baden-Baden: Ergon Verlag, str. 483 – 485. Dostupno na: https://www.ergon-verlag.de/isko_ko/downloadsPDF (19. 8. 2021.)

Stein, P. (2007) *Rimsko pravo i Europa: povijest jedne pravne kulture*, Zagreb: Golden marketing; Tehnička knjiga.

Stipčević, A. (2005) *Socijalna povijest knjige u Hrvata. Knjiga II: Od glagoljskog prvotiska (1483) do hrvatskog narodnog preporoda (1835)*. Zagreb: Školska knjiga.

Stojan, S. (1996) *U salonu Marije Giorgi Bona*. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Tomasović, M. (2009) Ana Vidović: književni profil. *Nova Croatica: časopis za hrvatsku književnost i kulturu*, 3(33), 1 – 31.

Verardi, D. (2015). Cesare Rao. U: Sgarbi, M. (ur.), *Encyclopedia of Renaissance Philosophy*. Cham: Springer, str. 1 – 3. Dostupno na: https://www.academia.edu/8072579/CESARE_RAO_Encyclopedia_of_Renaissance_Philosophy.pdf (7. 8. 2021.)

Vranješ-Šoljan, B. (2021) *Dalmacija: stoljeće povijesnih i demografskih mijena 1815. – 1918*. Zagreb: Educa.

Vidan, G. [2018] Novosti o knjižnici Arneri (I. dio). *Godišnjak grada Korčule*, 16 (u tisku). 6 str. (Posebna paginacija).

SLIKOVNI PRILOZI

